

БОЛОТСОЖАР

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФОНД У ЧІКАГО ПРИЗНАЧИВ НАГОРОДИ...

Чікаго, Ілл. — Галина Журба за автобіографічну розповідь „Далекий світ“ та Віра Вовк за книжки „Духи і дервіші“ та „Елегії“ поділяють між собою другу літературну нагороду в сумі 500 доларів, признану їм Українським Літературним Фондом, згідно створеним при цьому Фонді журі. Першої нагороди, що виносила 1000 дол., не признано нікому, а третю нагороду в сумі 250 дол. (уфундовану місцевим Відділом УРСОюзу) призначено Ользі Мак за повість „Чудасій“. Крім того, Правління Фонду відзначило ще твори: І. Смоля — „Манекени“, Ол. Бабія „Повстанці“, І. Книш „І. Франко та рівноправність жінки“, Є. Онацького „Завзяття чи спокуса самовиправдання“, М. Кравців „Дороги“ та Я. Рудницького „З подорожі по Америці“. Поза конкурсом признано деякі дотації, на загальну суму 350 дол., письменникам: О. Лятуринській, Т. Осьмачці, М. Орестові, О. Стефановичеві, І. Шкваркові та І. Качуровському „за невтомну працю на полі української літератури“. Із устійнених раніше 11 членів журі висловили свою думку відносно нагород 5 членів. Їх пропозиції перевіряла Комісія УЛФонду в складі: М. Денисюк, Р. Завадович, Т. Курпіта та М. Овчаренко.

Від редакції. Як сказано вище, із устійнених раніше 11 членів журі висловили свою думку відносно нагород **ЛИШЕ 5 членів, а інші 6 членів**, очевидно вважали, що **спогади Г. ЖУРБИ „Далекий Світ“** — ще дуже **ДАЛЕКІ** від **ВЕЛИКОЇ СПРАВЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ...** Теж саме вони, мали на думці й про інші твори півписьменників та чверть-
(Див. на останній сторінці обкладинки)

П О П Р А В К А

На сторінці 59 у байці „ВЕДМІДЬ-БЕЗКНИЖНИК“, відповідні рядки треба читати так:

...Побільше б нам медку й сирого м'яса,

А твори Самчука Уласа,

Гуменної, Донцова чи Осьмачки

Потрібні лиш для зимової сплячки!"

ВОЛОСОЖАР

ЛІТЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКИЙ
ПОПУЛЯРНИЙ АЛЬМАНАХ
(КНИГА I)

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ
ПИСЬМЕННИКІВ „ВОЛОСОЖАР“

diasporiana.org.ua

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

НЬЮ-ЙОРК

1957

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

„WOLOSOZAR“

Ukrainian Literary and Art Almanac

(Book I)

Address: „WOLOSOZAR“
P. O. BOX 9752, PHILADELPHIA 40, U. S. A.

Друкував А. Орел, Перт Амбой, Н. Дж.

Printed by A. Orel, 363 Grove St., Perth Amboy, N.J.

МИКОЛА ЩЕРБАК

ВОЛОСОЖАР

*Ясних зірок ясне сузір'я —
Жаріючий Волосожар,
Він із небесного безмір'я
Просвітлює заслону хмар...*

*Не раз, бувало, в Україні,
Коли губили ми стежки,
Яріли у нічні години
Волосожарові зірки.*

*То променіла Божа сила,
Щоб ми в чеканні сййва дня,
Дивившись на рясні СВІТИЛА
Не мандрували навмання...*

*Гори й тепер крізь чорні хмари,
Палай іскристо у серцях
І просвіти вогнисто шлях,
Жаріючий Волосожаре!*

ІВАН МАНИЛО

ТРИ МІНІАТЮРИ

**
*

Філядельфіє! Про тебе в пісні
Я згадаю, мабуть, ще не раз:
Линуть хмари — і дощі навкісні,
Ніби пригасили біль образ.

Все забуду. Перейду. Відлину.
Нових друзів стріну на путі...
І далеку рідну Україну,
Наче ласку, пронесу в житті.

В Запоріжжі на вулицях
Лине запах пшениці...
Сонце радісно тулиться
До Дніпра, до водиці.

В Запоріжжі хоч слизько є —
На душі променисто,
Коли хмара розбризкує
На кульбабах намисто...

НА НІЯГАРІ

Веселі скелі Ніягари,
Мов народившись на Дніпрі,
Вітають нас. Безгримні хмари
Палахкотіють угорі...

Вони пливуть туди, ми знаєм,
Де висне небо молоде,
Де на коні Хмельницький грає,
І Київ кличе нас і жде!

Фотій МЕЛЕШКО

СЕМЕНОВА КРИНИЦЯ

(оповідання)

Під час переведення так званої Столипінської земельної реформи в Москівщині, а найзавзятіше в Україні, Семен Пашенко до своєї оділиченої надільної землі багатенько накуповував десятинок від тих, що, як говорилося тоді, били свої надільчики по боку та тягли на Сибіряку, дістаючи там безкоштовно приділи землі. Степова Україна, ніби з доброї селянської волі, покрилась тоді „отрубамі“, чи „вчастками“. Нарізка землі, ніби справедливо провадилась: тим, що мали найменше землі, прирізувалось коло самого села, чим же хто більше мав землі, то тим далі від села йому її виділяли.

Метушкий і ще молодий тоді дядько Семен дігнав свою землю до розмірів шестидесяти десятин. Як не пробував він підпоювати та підкуповувати землемірів і взагалі начальство, але нічого не допомогло — загнали його якнайдалі, в самий кут, під межу великоземельного діди́ча сусіднього села. Семенова шестиклітна ділянка простяглася і через глибоку ярюгу, і через високу горбовину. До ділянки від села було яких вісім верств. До сусідніх сіл звідти було також далеко. Здавалося, не було б іншої ради для Семена Пашенка, як побудуватися на своїй землі, заводити свій хутір, перебратися туди з родиною, наймитом і наймичкою та й жити-поживати на безлюдді в достатках та спокої. Але Семен не проявляв великої охоти виходити з села, хоч і на свій, а все ж таки, як він казав, белебінь.

— Жити тут, чи не жити постійно, але без води не обійдеться, — прийшов він до такого висновку.

Семен найняв добрих криничників, приготував усе потрібне для копачів і звелів одного ясного понеділкового весіннього ранку на самісінькому дні яру добиратися до води.

— Тут, мовляв, буде до неї найближче.

Копають день, два, тиждень — гень-гень заглибились у землю, глибше ще наперед пускають шупало — ось уже й

на двадцятому сажні, а воно не то що немає води, але й ніяких познак не показується, що на цім місці можна докопатися до неї. Плюнув Семен і каже:

— Годі, кидайте, тягніть плянника нагору! Зачинайте затаскувати цю безодню. Жовтий пісок залиште — може, пригодиться. Почнемо копати трохи далі й вище.

Десь по тижневі замість того, щоб докопатися до води, наскочили на жорству, а під нею показався український граніт.

Не вадить, почнемо камінь рвати, під каменем буває добра холодна та чиста вода, — потішався Семен.

Пляновому ж криничникові мусив дати підвишку — з карбованця на карбованець двадцять — праця ж потяжчала і не забезпечилась. Цілий тиждень з круглої темної глибини тягали пошматований динамітом граніт та скидали в копицю, а води немає. Семен аж почорнів. Скільки то вже грошей викинуто, скільки смачної поживи з'їдено та ще й по чарці наливай, бо при цій роботі так годиться, а земля з себе води не пускає. Пару днів Семен ходив, мов темна хмара, задумливий та мовчазний. Криничники ж люди веселі та безжурні: жартували та підсміхувались.

— Коли б наш хазяїн та ще не кинувсь з розпачу в цю безводну безодню, хто нам тоді заплатить, — казав ніби жартома копач Антип.

Одного ранку ще раз заглянув Семен у глибоку прірву, але вода там не блимала, живим сріблом не переливалась.

— Досить! — рішуче сказав Семен. — Затаскуйте й цю пустку, щоб часом лиха доля яку худобину сюди не кинула. Каміння, жорству та пісок залиште.

Засмучений Семен пішов бродити отак собі без мети по своїй землі. Був тоді початок травня. Того року весна випала добра. Дощі рівномірно перепадали. Все росло, аж рипіло. Різні квіти почали пахощі по степу розпускати. Семен ходив, придивлявся, як його труди в силу вбиваються, та намагавсь відгадати, де ж справді на його землі можна до води добратись.

— Може, ось тут, а може он там, е-е, та так можна все поле зрешетувати, води не здобути, а кишені цілком опорожнити.

Семен сів на найвищому горбку своєї землі, дивився в степову далечину та міркував, з голови не виходила туга, а в скронях ніби вистукувало: води, води, води!.. Та як же його дістатися до тієї води?

— Отаке то воно, — шептав собі Семен. — Бідний думає, що багатий не має ніякого клопоту, що йому чорт дігей колище... Егеж — колище! Біднякам нарізали землю коло села. Щоб разом з ними взятися до праці, то я мушу ьдосвіга виїздити з дому, а вони тим часом сплять. Одноразово кінчимо працювати — вони пару кроків ступлять і вже дома, а мені доводиться пішки дві, — а кіньми добру годину по праці додому тьопатись. Барилами сюди для себе й худоби води з села не навозишся. Десь же ті джерела під моєю землею течуть, але де?! Хіба кинутись до ворожбитів, ха-ха-ха!.. Коли ж з того нічого не вийде, то люди засміють.

Семен врешті ніби перестав думати, відганяв уїдливіх мух, і ось у цей саме момент ніби шепнув йому хтось:

— „Не пожалій грошей та праці, Семене, і справ штучну криницю!.. Правда, цього літа ти вже з неї води не питимеш, але в прийдешні літа смакуватимеш воду та ще яку водицю!..“

І за короткий мент цілий плян штучної криниці був готовий. Ця несподівано постала в голові думка. наче аж стряснула Семеном. Він схопивсь, тричі перехристивсь, ще раз кинув очима по своїй землі й сказав:

— А диви, якраз же на моїй землі оце місце, де я стою, є найвище й саме посередині поля! Отут і бути штучній криниці! До всього в цім місці ця ділянка цього літа під випасом. Не треба гаяти часу і починати. Роботи, а до того певно й глузування від людей буде багато. Довжина — далеко більша, як ширина — п'ять на два. Спробую, — почав ступнями відміряти: раз, два, три... десять, та й устроїв у землю суху бадилину, — п'ять сажнів. Раз, два... чотири, — два сажні та й устроїв бадилину. Врешті вийшов обмірянйй майданець.

— Глибина, мабуть, нехай буде два сажні, — мовчав, міркував, виуявлював ту яму, що витворилась у його голові, а потім мала по тяжких трудах постати отут, на його землі, як реальна дійсність. — Ага, це буде ніби комора, льодосхоронище, а сама ж таки криниця ось тут, — він підійшов і притупнув ногою, — на східній стороні. Глибина — чотири — ні, багато, хай буде три — вода ж буде прибувати з гори. Постійно мати сажень завглибшки води — вистачить. — Семен далі обводив очима виміряне місце. — А може буде мало? Тож двадцять штук худоби,

воємеро коней, четверо лошаат, вівці — моя родина, влітку наймані робочі руки та й не без того, щоб ближчі й далші не прийшли по грудку льоду. Який же хрищений чоловік відмовить? Нехай знають, що в Семена можна не то зимою, але й серед літа випросити льоду!.. Може з цих саме міркувань він ще трохи розширив свій вимір і додав: „Коли почнемо копати, то тоді видніше буде, чи досить.“

Опанований своїм пляном Семен споважнів і підійшов до криничників.

— Коли до вечора затаскаєте оце моє лихо, то поставлю квартиру горілки. Завтра почнемо нову, певну роботу...

— Ну, коли таке діло, то й затаскаємо — до західсонця ще далеко, — сказав старий копач. — А ну, хлопці, візьмемось!.. А ви, Семене Пилиповичу, сміливо можете посилати по горілку, коли ще при собі її не маєте. Ще її сонце не зайде, а ми своє виконаємо.

Семен пішов до своєї хатини, що стояла при ярузі, недалеко від криничної проби. Він звелів наймитові сідати на кобилу, дав йому карбованця та торбу з половиною. — Катай до Хмелівки, до неї ближче, як до нашого села. Купиш квартиру горілки. Обмостиш же добре половиною пляшки в торбі, щоб не побились. — Семен хвильку міркував:

— Почекай, на ще п'ятдесят — купиш три півкварти, а на решту набереш тютюну та папірців. Гляди здуря кобилу не підпали, а повертайся швидко.

Сам Семен узявся готувати вечерю. Рішив по належному відзначити свій задум.

— На закуску дам їм сала з першим весіннім Божим даром — молоденькою цибулькою. На саму ж вечерю зварю їм казан рябка. Хай їдять, скільки влізе.

Рябко — ого, то дуже смачна степова страва! Вариться ніби звичайний собі куліш. Коли ж пшоно розвариться, то тоді юшку зливають у якусь посудину, а до вже згущеного кулешу засипають гречаного борошна і добре вимішують звичайно вже з смаженим салом та вишкварками з нього. Потім це запікається, клекотить собі в ситі. Коли ця страва готова, то вона дістає рябуватий колір — розварене пшоно біліє в темнуватому наварі з гречаного борошна. Звідси й дістав цей куліш назву — рябко.

Відлита юшка також засмажується тим же салом з цибулею. Так виходить ніби два дання, але їсться разом —

ложку рябка до рота, а за цим ложку юшки туди ж... Знавці степових страв, що їх готують під відкритим небом, кажуть, що рябко — це така смачна пожива, що її й сам цар їв би, коли б цю смаковиту поживу хтось умудрився подати на обід цареві...

— Ну, знаєте, Семене Пилиповичу, рябко так рябко вийшов! — примовляв старший криничник. — Майстер ви його варити. Їси, їси і відірватись не можна, та ще після чарки.

— Що й казати — смачнішого мабуть нічого й видумати не можна, — піддав другий копач.

— Що тут — сьогодні мов на бенкеті — випили й закусили, — підкинув своє слово й третій.

При вечері із випивкою точилися балачки про різні справи, про свій же задум Семен промовчав.

— А чи котрийсь із вас щось у мулярстві кумекає? — запитав під кінець Семен.

— В мулярстві? — перепитав старий копач і тут же відповів: — Ого, знаю та ще й як!.. З кацапами два сезони працював у місті. Добре заробляв, але дідька мурованого до дому приносив. Кацапи хлопці компанійські, хвацькі — з ними тільки подружись — ще й не відробив, а вже продив.

— В мене, хлопці, не проп'єте, бо поки нової роботи не викинчите, то не виплачуватиму.

— То й добре, так нам і треба. Де наново думаєте починати копати? — поцікавився старший.

— На самісінькому вершку моєї землі.

— Гадаєте, там таки доберетесь до води?

— В цім році напевно ні, а на той рік, як Бог дасть. Може до того, що вже стратив, ще сотню даремно викину.

— Та що вам, Семене Пилиповичу, одна-друга сотня?

— А як же, мені самі гроші падають до рук, як габи* на вогонь.

— Вибачте — звичайно воно так тільки говориться, — виправдовувався копач.

— Так ще по чарці, — сказав Семен, — кінчайте рябка, запийте квасом, а далі — хочете — співайте, хочете — спіть. Ранок же мудріший за вечір — з новими силами станем до роботи.

* Польові жучки жовтого кольору, літають тільки вночі і падають на вогнища.

Підкінець таки, вже в темряві, котрийсь таки зтяг:
„Копав, копав криниченьку...”

Хлопці надійно підхопили, і загойдались звуки пісні, полинули, пробиваються кудись у далину, крізь тепле та пахуче повітря широкого степу. Давно вже холодний місяць заступив палке сонце і заглядав тепер до порожнього казана, із якого недавно витягано рябка ложками до шлунків трудівників-копачів. І на кінець ще пролунало:

„Ой у полі озеречко“...

А потім сон навів новий порядок і спокій.

Так давайте добре розміримо ось це місце, де повідмічувано. Натягнемо шнури і побачемо, чи не доведеться добавляти, — казав по сході сонця Семен до копачів. Яма має бути на два сажні завглибшки на західній стороні, на східній — глибша. Значить дно ями має бути похиле. Вся земля вивалюйте на південь. Що далі — потім скажу. Дай Боже в добрий час почати!

— Дай Боже! — відповіли копачі.

— Перший штих зразу знімайте зі всього розміреного. Лише тоді буде видно, чи не доведеться добавляти.

— Коли не таємниця — скажіть, Семене Пилиповичу, що ж це воно буде? — запитав старший копач.

— Ваше діло копати, а моє платити, — відповів Семен.

— Коли буде справлено — ні від чийх очей не втече, а в першу чергу від очей майстрів. Землю вивозьте тачкою подалі — на який сажень, щоб не було ніякої землі коло ями. Сьогодні пошлю ще по одну тачку.

Тяжка та завзята праця закипіла.

Сам Семен перевозив сюди нарване каміння, жорству та пісок. Все те впорядковано складалось на північній боці від ями.

При добрій напрузі копачів десь тільки перед півднем був знятий перший штих землі з виміряного місця. Семен кинув своїм господарським оком і тепер добре побачив своє уявлення на ділі.

— Більшою видається, як здавалось. В такому розмірі й продовжуйте.

Наступного дня по обіді, коли копачівських голів уже не видно було з ями, Семен звелів наймитові запрягати коні в фургон. Перед відїздом дістав з кишені гаманець, відвернувсь, як годиться, від чужих очей і перевірів готівку. Куди намірився їхати — не сказав нікому. Копачі

та наймит тільки бачили, як курява виривалася з-під фургона, що понісся в напрямку на Хмелівку.

Під час подорожі Семен обмірковував, як же його найувічливіше підступити до котрогось із трьох панів Куликовських. Задумав він роздобути в панів цегли, цементу та отих цементових барил-зрубів без дна, що валялись у них, позароставши бур'яном. Бачив колись і валящі труби, які йому б он як знадобились.

— Принижуватись не буду, шапки перед панами знімати не стану. Скажу просто: так і так... Я тепер ваш сусід. Наші землі межуються... У вас он те добро даремно валяється, а мені воно потрібне. Продайте та й годі.

Семен сміливо підїхав до червоного будинка, що стояв на вигоні і звався конторою. Тут, коло неї, на лавочці сидів якийсь чоловігга з люлькою в зубах, усе махав бо-сими ногами, так, мабуть, рятуючи їх від уїдливих панських мух.

Семен з боку зупинив коні, віжки прип'яв до колеса і підїшов до того огрядного та, як здалося, дуже головатого босонїжка.

— Здорові були! — привїтався Семен. Той замість відповіді на привїтання, витяг люльку з зубів, сплюнув набік, повернув назад до вуст люльку, придавив у ній пальцем тютюн, все не зводячи очей із Семєна, і врешті крізь зуби процїдив:

— Доброго здоров'я!

— Чи є котрийсь із панів у конторі?

Босонїжко повторив те саме з люлькою і сам запитав:

— А вам котрого треба — Йосипа, Степана чи Павла?

— Та то однаково.

— Ну, то є Павло Йосипович у канторі.

— Можна зайти?

— Ні, так здря не можна. Треба раніш знати, по какому такому делу...

— Докладїть, що я хочу купити цегли і ще може дещо.

— Ага, цегли хочете — не знаю, чи знайдеться на продаж. Виздається, не з нашого села — правда?

— Я з сусїднього — хоч моя земля тепер ближче до вашого лежить.

— Ага, значить, вам так участок прирізали. Певно великий шмат маєте, що аж під нашу землю загнали?

— Та маю шїстдесят десятинок.

— Ого!.. То то ваша замля одним рогом упирається в нашу панську?

— Так.

— Шістдесят десятин — для мужика — добрий лан, але рівнятися до наших панів, що мають шість тисяч, то ще далеко!

— Звісно — далеко. Але я тут не приїхав сюди рівнятися з панами, тільки дещо купити за свої гроші.

— То ж бо і є — значить, докласти, що хочете цегли купити?

— Цегли і може ще дещо.

— А що воно те „дещо“?

— Я панові скажу.

— Коли скажете, то й кажіть.

— Можна заходити?

— Без мого дозволу — не велено.

— Тож доложіть.

— А як же ви називаєтесь?

— Семен Пилипович Пашенко.

— То, здається, ваш якийсь родич узяв собі з нашого села дівку за жінку?

— Здається. Таж докладайте.

— Чого мені спішити — в мене не горить. Ви лізете до пана не в його інтересі, а в своєму — почекаємо.

— Та я ж хочу купити — своїми грішми платитиму.

— Не дуже то пан нуждаються вашими грішми. Друге діло — кажіть прямо, тут свідків немає — поставите чвертку?

— Поставлю дві, коли діло вдасться.

— Отак би й сказали Семене Пилиповичу, а то починаєте антимонії розводити. Скажу панові — сусід, треба помогти. Чув — сам Столипін радить панам допомагати одрубникам. Значить, цар мав опору на случай чого. Значить, коли доведеться гинути, то разом. Багачів на світі горстка, а бідних — чорт не перелічить... То я ж піду, а ви тим часом збігайте до монопольки — тут не далеко.

— Коли діло вигорить, тоді я прямо дам вам до рук чвертку.

— Глядіть — не дасте, то вийде, хто робив, той і теряв...

Семенові довгенько довелося чекати на поворот від пана босоніжка, коли ж показався, то зразу почав:

— Здається, все буде тіпочка в тіпочку... Ледви вговорив Павла Йосиповича. Завіряв його, що наш чоловік, бага-

тир, новий сусід. Тепер тільки починаєте ставати на власницькі ноги і треба допомогти. Врешті Семен сам передстав перед пановими справді ясними очима. Павло Йосипович мав середній зріст, дуже плечистий, дебелий та м'язистий.

— Сідайте, Семене, — ввічливо припросив пан, — як вас по батькові?

— Пилипович.

— Кажіть, Семене Пилиповичу, яка потреба загнала вас до нас?

— Починаю, пробую, Павле Йосиповичу, — мовив Семен, намагаючись приховувати своє хвилювання.

— Так що б же ви від нас хотіли для тієї спроби?

— Трохи цегли, отих цементових барил, що в вас валяються, як непотрібні безодні, та трохи залізних рур.

— Чув, що ви ніяк не можете на своїй землі до води докопатися?

— Так, Павле Йосиповичу. Вже витративсь, але мушу таки воду мати на моїй землі, бо інакше хоч пропадай.

— То скільки б ви потребували тієї цегли? Багато відпустити не можемо, бо тепер наша цегельня не чинна.

— Не скажу точно, пане, може три, а може й п'ять тисяч.

— До трьох тисяч можу вам відпустити. Як для вас — п'ять карбованців тисяча.

— Покірно благодарствую, пане Павле Йосиповичу! А безодні барила, трохи цементу та рур?..

— Подивіться там, Корній вас запровадить, що там ще доберете — потім буде мова. Хоч частину грошей треба зараз заплатити.

Семен витрусив, окрім дрібних, останні, що були при ньому, десять карбованців і віддав панові, доставши на те поквитовання.

— Так як — справа під шапкою? — запитав босоніжко Корній Семена, коли він тільки вийшов із контори.

— Покажи там, Корнію, Семенові Пилиповичеві, що потребуватиме. Повернешся і доложиш мені! — гучно звелів пан прямо з контори.

— Добре, пане! — відповів Корній. — Так їдемо. Я ж вам казав, коли чвертка буде, то я намовлю пана. Ось ми якраз і будемо проїздити мимо казьонки.

— Натє та купіть собі, — сказав Семен, подаючи Кор-

нієві двадцять чотири копійки на чвертку горілки.

— А може б уже зразу дали на півкварти?

— Дам аж тоді, коли все буде оброблене, — вже тверденько відповів Корнієві Семен.

— Глядіть, Семене Пилиповичу, щоб не обдурили. Мое слово варте й цілого ока...* Ви вже певно чули — Корній що не скаже, то пани зроблять. Для цього треба мати не порожню тикву на в'язах, а голову... Може, ви пам'ятаєте, як ваші односельчани приїхали в голодний рік купувати сіна в наших панів. Звісно, не продали. Вони потім заїхали та й набрали собі з скирти сіна. Слід по сліду та й витрусили крадене. Були б посиділи в тюрязі по три місяці, мов святі... Хтось їм порадив звернутись до мене. Бери з нас, кажуть, Корнію, що хочеш тільки врятуй. Свої хрищені люди, думаю, треба рятувати і шкіру з м'ясом не дерти.— „Коли дві „оці“, кажу, казьонки поставите, то попробую панів уговорити“... Без ремствія погодились. Довго пани не здавалися, я тоді з іншого боку підійшов. „Ну, добре, кажу, ви посадите їх до тюрязи, честь їм цілком закаляєте. Повернуться — пальцями на них тикатимуть, арештантами дражнитимуть, тоді їх постигне відчай. І чим ви, панове загарантуєтесь від того, що вони по вашому широкому степу почнуть „червоних півників“ розпускати? За ту нещасну гарбу сіна, що ви їм не подаруєте, ваші ожереди на степу свічками запалають. Знаєте, наш мужик, щоб помститись за образу, ні перед чим не зупиниться, коли вже в нього честь відібрано, то йому однаково — піде й на душогубство. Якби так, кажу, на мене, то я міцними словами й на коліна заставив би впасти, а потім помилював би, ще й сіно подарував би. Після того вони не тільки нічого в вас не вкрали б, а ще й при потребі сторожами стали б вашого необезримого добра. Про вас широко й далеко розрослася б добра мова, як про милосердних панів, дарма, що ви тут єдині між православними катилики“...

— „Ну, ти ж, кажуть, Корнію, й голову маєш — недаром вона в тебе така велика! Посилай, каже покійний Йосип, їх сюди. Скажи їм, дурним мужикам, хай не бояться — під арешт віддавати не стану.“ — Отак я за дві „оці“ вря-

* кварта

тував ваших дядьків. Пан і сіно їм подарував. Старий Йосип тільки й кари на них поклав, щоб вони по три дні копи до стогів по жнивях возили.

— Значить, дорогенько таки їм коштувала та гарба сіна, — сказав Семен.

— Так, то так, але до тюряги не попали.

— Так, пан подарував крадіж, а от наші дядьки — нема, нема та й попрікнуть як не одного, то другого в гніві, сінокрадом назвуть.

— А як же, нехай за чуже, хоч і панське, не хапаються, то й рожі будуть гожі...

Корнієва хата, власне панська, стояла край села, коло глибокої ярюги. Біля хати — ніякісінької зелені. У великій копиці соломи, видно, недавно привезеній з панського ожереду, забавлялися діти, стрибали та ніби купалися в соломі... Корній мав її подостатком.

— Так ви тут постійте, а я заскочу на хвилину до хати, — сказав Корній. — Покликав би й вас, але в мене, не вам кажучи, жінка трохи несамовита. Пани мене слухають, а от, коли б я не послухав моєї жінки, то був би дуже бідним Корнієм!

Довго він не заставив чекати. Коли вийшов із хати, то ще плямкав губами. Семен зразу відчув, що від Корнія тепер повійнуло пахощами „казьонки“.

Коням довелось добре напружуватись, щоб спустити фургона до глибокого яру. В ньому було повернуто праворуч і обніжком скоро підїхали до старої цегельні. З неї повівало пахощами старої цегли. Десь у ній навіть серед ясного Божого дня сумним голосом озивався пугач.

— Оце вам і цегельня. Агов! — гукнув Корній. — Десь тут мусить бути сторож. Він тут не спить тільки тоді, коли п'є. Охріме!.. — ще раз гукнув Корній.

— Ось я! — озвався сторож і зараз же показав свою обшарпану постать. В сиву бороду, видно, довго осідав цегельний порошок, а тому він і виглядав сиворудим, наче поїржавів.

— Привіз харчів? — запитав він.

— О, а ти вже те полопав, що я недавно приносив?

— Недавно?! То ж було в той день, коли ми частину їх продали, — вторгувавши на чвертку...

— То було минулої п'ятниці, а сьогодні тільки середа.

- Серeda — серeda, а їсти вже нічого.
- До п'ятниці витримає. Я потім у комірною виканючу стільки, щоб знову і на чвертку викраяти.
- Воно дуже легко пропивати.
- Ти свого не прог'єш, бо катма...
- Семен бачив, що починається сварка, а з цього виникає затримка в ділі. Пообіцяв зараз же таки помирити своєю чверткою, покмітивши, що це йому тут добре виплатиться.
- Поможіть тільки, — сказав він, — накласти на віз цегли. Скільки можна, по вашому, зразу взяти?
- П'ять сотень можна взяти, — відповів сторож, — тільки під гору не поривайтесь їхати. Вам куди треба?
- Семен витовмачив.
- Доведеться круга робити. Візьмете напрям на Забарку, за лісом загнете ліворуч. Далі вам піде ніби з гори. Все тримайтеся глухих обніжків. На скільки зробили кучу?
- Тим часом — на три тисячі, а потім побачимо.
- Доведеться разів шість приїздити. — Сторож пом'явся, оглянувшись і тихо додав: — Коли покажете нам „око“ — якусь сотню-дві, чи й тищу прикинемо...
- На це Семен нічого не відповів, але зміркував, що йому більше, як за три тисячі, платити не доведеться, скільки б він цегли не потребував.
- Корнія ж тепер найбільше цікавило, коли саме Семен приїздитиме по цеглу.
- Мені від панів буде доручено вести рахубу тієї цегли, що ви забиратимете. Звісно, доброму господареві, як каже старий Охрім, за одно-друге „око“ можна якусь цеглину й підкинути...
- Та ти, Корнію, не турбуйся — я вже й сам тут рахубу дам.
- Еге ж, так тобі й довірять пани таке велике діло.
- А стерегти ж довірили?
- Стерегти, а не красти.
- А хіба ж я краду?
- Я й не кажу — разом за труди на „око“ можна взяти.
- А що то в вас за безодні барила валяються? — запитав Семен, удаючи незнайка.
- Ага, добрі вам барила! Та це ж наші пани почали були, на раду земського начальства, виробляти оці цементові зруби до криниць. Люди нарозхват купували. Скоро

виявилось, що наші мужики неварні в глибокі криниці їх впускати. Почали кидати в глиб, мов дощані зруби. Перше барило сідає добре на м'яке, а друге налітає на перше і розбивається. В Острівці один хват намірився повільно на кодолі спустити — вчепився, а воно як мотнуло ним, так і опинився на дні криниці без душі... Після того мов одрізало — ніхто цих зрубів і даром не хоче брати.

З цього Семен зробив собі висновок, що за той цементяк дорого не доведеться платити.

За яких три тижні запланована Семенова будова була готова. До східного боку мурованої ями, з похилим вицементуваним дном та рівчаком посередині, прилипала вже ніби справжня криниця, дно її також було вицементуване, а оті безодні барила на віки вічні добре припасовані. Згідно з Семеновим задумом, криниця так таки й була на якийсь сажень глибша за яму. При самому східньому дні її була пробита дірка та вставлена груба рура, якою й була сполучена яма з криницею. Врешті, дно ями було засипане жорствою, а зверху чистеньким піском. Зруб над криницею підіймався на який метр від землі.

Все було готове. Навіщо воно здалося, і далі знав тільки Семен. Навіть і самі майстри, що виконували цей задум, тільки посміхалися. Приходили різні цікавники, заглядали: то в безводну криницю, то в яму, мотали головами, одні стримували сміх, інші гучно реготали та глузували з Семенових безводень.

Все готове, а характерник не приходить, щоб причарувувати воду. Ха-ха-ха!.. Здурів чоловік. Такі гроші викинути ні на що...

— Е, що там багатиреві гроші — не знав, куди їх дівати, та всадив у муровані ями.

Коли яма добре висохла, а для Семена було досить заглядань та глузувань, він обгородив свій твір, поставив крокви й прикрив. Робота ж на його ділянці кипіла далі: з яру сюди, на белебінь, переносили хату з стайнею, ставили це тут уже в поширених розмірах. Усі гроші, що мав, витрусив. Довелося брати в жидів завдаток на те збіжжя, що ще тільки зеленіло в полі. До всього ж влізло до голови нове лихо. Семен рішив уже за одним махом своєю ярюгу греблею перегородити. Цей задум, другий, був ніби впливом з першого, мета та ж сама — вода! Ось наведено дубового та вербового кілля, зеленої лози. В яру, в

кінці його поля були поставлені два тини з проміжком між ними, може, на яких два сажні. Середину завозили в першу чергу тією землею, що була коло ями. Десь аж на добрім сажні заввишки від землі на середину греблі були покладені ті ж таки цементові зруби. Тут уже кожному стало ясно, які в Семена заміри — хоче мати на своїй суходойй землі ставок. Для цього рішив пожертвувати якою півдесятиною своєї землі. Він розумів, що встряв у затяжну роботу — своїми силами до жнив йому її не виконати. Прийдуть жнива — тоді вже буде не до греблі. В таких випадках люди рятуються толокою. Покликав людей з возами, кіньми, лопатами. Вислід стався такий, якого Семен і не сподівався. На толоку прибули й такі, яких він і не запрошував.

— Добре задумав діло — чому б не допомогти? — казали люди.

Грало ролю при цім і те, що Семен добре дасть попоїсти й випити на толоці.

За якусь годину ту землю, що ще лишалась при впорядковуванні ями, було звезено до шенту на греблю. Потім вибирали землю з того місця, де мало бути дно ставка.

Віз-за-возом повільно ланцюгом потягли на греблю та з греблі. Відомо ж — робота толокою, мов весілля: співи, жарти. І не даром же кажуть: „Гуртом добре й батька бити“... Настрою до праці піддавали ще й ті пахощі, що вітерець зривав з великих казанів, у яких виварювались та випікались страви.

— Так, як скажете, добрі люди, чи будемо зараз обідати, чи по закінченні роботи вільні собі до схочу засядемо?

— Докінчимо, докінчимо! — залунало.

— Насиплемо греблю, тоді, дядьку Семене, звелите казани поперевертати у безводний ставок, мов до великої миски... Не ложками, а лопатами будемо лопати!.. — Пожартував котрийсь. Гучний сміх лунав.

— Сонце тількищо звернуло з півдня, коли викінчувалась остання робота: підвозилась жорства та пісок і посипалось те місце, де мало бути дно ставка. Семен ще раз пройшовся по своїй новій греблі й десь-не-десь притоптав випнуту грудку землі.

— Ну, слава Богу, що й ще, мабуть, найтяжчу в моєму житті, працю виконато, — Семен зняв картуза і трічі пе-

рехристився. — Тепер тільки пошли Господи добру зливу, щоб на ділі побачити, як воно буде.

— Та ж не відмовте, дядку Семене, і нам покупатися в вашому ставку! — вигукнув котрийсь з гурту, мабуть глузливо, бо почався по цих словах сміх. Семен на те відповів:

— З сміху люди бувають. Наші труди, а воля Божа. Їїго дарами кожна хрищена людина має право користатися. Дякую всім вам за труди! Прошу вас, люди добрі, до кабиці. Сказав би: чим хата багата, тим і рада, але вона ще неготова. Тут степ—що посієш, те й пожнеш. Побачимо, чи молодці вдоволь на пироги тіста вмісили...

Білі скатерки були порозстелювані на зеленій траві, на них порозставлявано з Божими дарами—пирогами, начиненими січеною печінкою та м'ясом. Поруч цих — стояли миски трохи з меншими, на вид білявими піріжками. Кожний тут знав, що оці біляві — є з капустою, а поставлено тут їх для того, щоб ними в першу чергу закушувалося випиту чарку. Потім подавали борщ і врешті смаження з картоплею, а до цього квашені огірки, на них хоч і була вже пізня пора, але вони в Семеновій Домахи не тратять смаку аж до Петрівки, коли їх заступлять свіжі єдиноплемінники.

— Семен обчастував, як годиться, порядною чаркою, а далі розставив пляшки, додавши чарок і сказав:

— Порядкуйте самі, а то я моїм частуванням стримую вас, — взяв піріжка до руки і пішов до толочанських коней. Велів Данилові підкинути свіжої трави коням, дати по троху вівса і аж під кінець хоч по пів відра води на штуку, наточити з бочки.

— Покищо вода в нас тут дорога, а далі буде видно, — додав Семен.

Люди їли й пили справді, як на толоці в доброго господаря, а це тільки ж і було платнею за їх добровільну працю. Запивали добрим міцним і чорним, мов пиво, квасом.

— Вибачте тільки, що він теплуватий, — сказав Семен. — Наступного року, як дасть Бог діждати, в мене можна буде напитися влітку холоденького квасу, — додав він ще невзначай, на здогад. Але, здається, ніхто належно не скумекав тих слів.

Люди вже догадувалися, що оця мурована яма і ота суха гребля в Семеновому замислі мають щось спільного. Незрозумілим було тільки те, чому Семен цю яму викопав на

горбі, а не там близько коло ставка? Жартом Кузьма навіть відверто вліпив:

— Тепер вам, дядьку Семене, залишилося купити таку звдовжки пожежну кишку, щоб від того ставка сягала до цієї ями. Коли в ставку буде багато води — точитимете до ями, коли там пересохне — відточите з ями туди...

Розвеселені випивкою та доброю їжею люди не мали змоги подавити в собі сміх, а тут ще один ніби нишком піддав:

— Дядько Семен сядуть в ямі, візьмуть кишку до вуст та й смоктатимуть воду з ставка...

І цей жарт не вник Семенових вух і він сам засміявся, але може саме не з того жарту, а з наївности жартунів.

Толочани, як і взагалі гості — наїлися, напилися і хто куди розбрелися: одні — до села, а другі — на свої ниви.

Якось довгенько вже не було дощу. Природа, чи Божа воля ніби взяли Семена на витримку. Тепер саме, коли йому найбільше хотілося дощу, на цей раз йому кортіло побачити його не на нивах, а як воду з нього в ставку. Аж ось на середині червня заgrimіло, загуло — пішли зливи. Пересохла земля пила та й пила з небес линучу воду, пила, аж поки стало досить. Вода почала збиратися в калюжки, потічки, річечки та все гналась униз, до Семенового яру, а там напоїла ще незлеглу добре греблю і врешті — стій!

Вода кружляє коло греблі, ніби шукає виходу, наче пробує назад повертатися, знову натискає на греблю та ба — нема виходу. Підіймається все вище та вище, аж поки не досягає цементових безодних барил і аж тоді крізь них рветься шумом на другий бік греблі. Значить ставок уже більше, як сажень, завглибшки!

Семен стояв на греблі й потішався з доброго наслідку свого задуму. Таким щасливим, як тепер — почував він себе тільки тоді, коли в нього народився перший син... Бачив Семен, що вода далі сягає, як він гадав — навіть деякі ниви затопило, але що ж — може не вимокне! І аж тепер постав у його голові додаток до його задуму, про що раніш не думалось.

— Як тільки трохи підсохне, а вода в ставку встоїться, — шептав він собі, — треба навозити, скільки дасться, води до ями. Навозити для проби, щоб побичити на ділі, що воно з того буде. В ставку вода довго не втримається — ввійде в землю та висохне.

Семен наказав пастухам покищо худоби до ставка не пускати.

— Напійте і відганяйте, нехай води не каламутять.

Семен ще докладно вкачав котком греблю. Коли переконався, що віз з бочкою не грузнучиме по маточини, після того і взявся за нове діло. Навіщо йому тепер за вісім верст тягати воду із села, коли вона ось є тут!

Від ставка був крутий узвіз на гору. Довелося четверо коней запрягати, щоб вивозити сорокавідерну бочку. Робота пішла жваво. З греблі тягали удвійку відрами воду. Лили в лійку, і тільки булькотить тобі сивувата вода. До ями воза повертали задком, бо тут був чіп у бочці.

— Господи благослови! — промовив Семен, хрестячись, шарпнув за чопу, і вода полилась до ями. Лилась і там десь зникала. Тепер Семена брала нетерплячка, що вода помалу б'є — хотілось, щоб вона зразу хлинула з бочки, щоб зразу побачити наслідки. Та нема ради — замала дірка в дні. Семен пильно вдивлявся в саму криницю.

— Тече! — вигукнув він. — Подай, Даниле, те відро з мотузкою!

Той справді поспішив. Семен сам його спустив до криниці, підставив під своє штучне джерело. Витяг і вигукнув: — А диви, яка чиста! Пройшла крізь пісок і жорстку — тепер ніби сльоза! Перехрестивсь і приклав уста до відра.

— На смак — ніби й не дощова. Теплувата, але не вадить — вона тут захолоне. — Подав відро Данилові, щоб і він покуштував.

За першою пробною бочкою пішла друга, третя — врешті може вже й сорокова, значить у Семеновій штучній криниці тепер було сорок разів по сорок — тисяча шістсот відер води! До нового дощу вистачить.

— Пускайте, хлопці, худобу до ставка, нехай купається, поки ще вода не висохла та не ввійшла в землю, — сказав Семен.

Тепер на ніч криницю і яму відкривали, щоб до води западала прохолода, а на день закривали, щоб тепло не вдаряло і не псувало воду.

Десь не за цілий місяць вінця греблі зазеленіли: свіжа лоза в плетенні та вербове кілля пустили розкішні паростки — пагінки.

Так минуло в Семена може одно з найтворчіших та дуже коштовне літо. Люди — далекі й близькі, по-різному

сприймали його дивовижні задуми — одні глузували, інші дивувалися, що він узявся, як кажуть, із каменя води източити... Головного ж наслідку, що має дати штучна криниця, ще ніхто не бачив, а Семен тримав його в голові, нікому, навіть і своїй жінці, не визраджував.

Настала довга, спочатку суха, а потім плаксива осінь. Семен ще одну вигадку здійснив: поза ямою, а далі рядом з нею зробив тин із соняшничиння, краї позаокруглював на північ. Робота була цілком простенька: вбивався в землю кілочок і виймався. Так робили якийсь десяток дірок на сажневі і в них стромлялося соняшничиння. Можна було хіба тільки здогадатися, що цим плотом Семен намірявся сніг на горбі затримувати. Коли вже справді не можна було на степу втриматися, то він у своїй клуні, в садібі, не давав спокою у вільні хвилини від загальної домашньої роботи ні собі, ні наймитові: в'язав з околоту грубезні матки-прикривки. На всі запити — навіщо це, відповідав коротко і все те ж саме:

— Дочекаємося, побачимо навіщо...

Зробив ще дві баби — тарани з широкими гузками, приготував ще якісь дошки, драбину — все стояло для якоїсь цілі наготові. Семен частенько почав повертати носа на північ, понюхував, чи вже не потягує звідти холоденьким свіжим вітерцем. Марна надія — вітер усе вівав або південний, або західний, посипаючи в'їдливою мряковиною. Семенові починав уже вриватися терпець.

— Ну що, коли оце на моє лихо, — шептав він, — візьме та й випадє наша херсонська безсніжна зима. Ціле літо потім заїдатиме туга за невдачу...

Одної ночі до ранку ніби ще було далеко, а до вікон пробивалася білявина. Семен схопився з ліжка та до вікна.

— Сніг! — несподівано вирвалося з уст йому. — Сніг уже мабуть товсто прикрив землю!..

— Та чого ж це ти радієш, мов хлопчик з новими сачочками? — сказала жінка.

— Сніг, сніг!.. — вигукував Семен, не зважаючи на жіничині завваги. — Справа виграна, виграна!.. Вставай, Домахо, готуй добре снідання та став півкварти — зап'ємо Божу благодать!

Семен похапцем одягся й побіг на двір. Домаха ж бачила в вікно, як її чоловік бродить по снігу, хапає його до

рук, здавлює і ось, здається, почне качатися по тій білій холодній вистельці.

Північний вітер щораз посилювався, крутив снігом, гнав уздовж вулиці та починав місцями вимуровувати кучугури. Семен знову й знову хапав сніг до рук, мало не цілував його, здавлював та примовляв:

— Мороз слабенький, сніг вогкий, саме такий, як я й хотів!

Три дні й три ночі хурделило, невтомно гуляла завірюха. Вулицями вже ні проїхати, ні пройти. На північній боці села позавівало хати й садки так, що ледве помітно, де вони є. Пригадувалось, що давно не було таких завіїв. Це віщувало добрий урожай. Врешті втихло. Подихав уже західний вітер. Морозу не відчувалось. Сніг був ледь-ледь липкий.

Семен звелів наймитові запрягати коні в сани. Сам накладав на сани оте начиння: дві баби-тарани, дошки драбину, дві дерев'яні лопати та те, що вчора додатково зробив — згортачі снігу. Жінці звелів положити на сани стільки харчів, щоб на двох вистачило на цілий день. Сам не забув захопити чвертку горілки, щоб, мовляв, при потребі підігрітись.

— Куди ж це Семена жене лиха доля в таку сніговину? — казали люди, заглядаючи в вікна з теплих хат.

— Щось нове вигдавав.

— Непосидючий багатюра — все йому мало.

— Але з снігу не поживиться. На цей раз мабуть хоче попробувати спускатися саньми з горба до ярюги на своїм полі.

Баскі та вже добре вигуляні оце в зимі коні легко пробились в м'якому снігу, похрапували й тягли сани на північ від села. Семен здалека намагався в одноманітній сніговій білявині вглядіти свій горбок. Уже й зблизька ледве було помітно його будівлю — під одним дахом хату та стайню — все тут привалене снігом. На тому місці, де була яма, чи ж штучна криниця, лежала висока кучугура снігу. Семен, побачивши те, вигукнув:

— Ага, попався, голубчику!..

— Хто, дядьку, попався?

— Підїзди скоріше — побачиш!..

Коні, просто тонучи в снігу, врешті пробились до будови. Семен мацнув за величезну колодку, що висіла на дверях —

ціла. Дістав з кишені ключа й відімкнув. Спітнілих коней поставили до стаїни. Семен вийняв з торби плящину з горілкою та пилипівську перекуску — квашені огірки, оселедця, хліб та пиріжки з квасолею.

— Дай же Боже почати в доброму здоров'ї цю нову працю!

— Дай Боже, — відповів наймит, хоч певно ще не всвідомлював собі, в чому саме буде полягати ця нова праця.

Господар добре потяг — і подав плящину наймитові.

— Закусимо трохи та й до праці.

— Та до якої ж тут, дядьку, праці?

— В першу чергу зробимо стежку до криниці. Та вжайай, Даниле, не рви снігу аж з землею. Чистеньким розгортай його на боки.

Семен ще й ще хапав до жмені сніг і здавлював його.

— Справжній Божий дар — вогкий, не розсипається. Такий сніг легко в лід повернути.

Коли добралися до ями, то Семен звелів принести дошки, а сам узяв драбину й пустив крізь сніг на саме дно ями.

— Кидай дошки на кучугуру і топчись по них. Вжайай, щоб не обірвався і до ями не полетів — чого доброго ще снігу за комір насиплеться.

І почали на дошках гарцювати, а сніг все осідав та осідав на дно ями. Недавньої кучугури нестало — потонула. Здавалося, сніг уже цілком зледенів під дошками, але Семен тому не вірив.

— А ну, лізь, Даниле, по драбині та давай сюди баби.

І тільки тепер Данило догадався, навіщо треба було робити і везти сюди оті тяжкі тарани. Почали сніг утовкувати, а він ставав усе твердішим, повертався в лід і під бабами почав дзвеніти, мов криця. Зробили коротку перерву, пообідали, до дна осушили плящину і знов до роботи. Згортали сніг і валили до ями, а згортати було що — його тут лежав вал — тільки де-не-де було видно верхки соняшничиння з того тину, що Семен поставив восени. І аж тоді, коли зимне, олив'яно-захмарене небо почало добре темніти, а засніжений степ робився ніби ще білішим, тоді тільки Семен сказав:

— На сьогодні досить, приїдемо завтра раненько та продовжуватимемо.

— Дурна робота, — буркнув до нікуди втомлений наймит.

— Як дурна?!

— Та так... Люди глузуватимуть з нас.

— Хаи глузують знечев'я.

— Лучче оуло б мати справжню криницю, — продовжував Данило, — тягай тільки готову собі воду, а вона з джерела прибуває.

— Та хіба ж ти забув, що ми копалися, копалися, з моєї кишені гроші сипалися, на різне підземне лихо наскакували, а джерела не знайшли?

— Та я, дядьку, не дурний — все пам'ятаю, а от наробився оце посеред зими, та гірше, як у жнива.

— Не креччи — за те в жнива водицю з льодом попиватимеш... На завтра найму двох хлопців до помочі. Воно мабуть доведеться завтра покласти на сани хоч те мале барило — будемо з ставка воду брати, поки не вимерзла, та в ямі сніг поливати, значить, щоб злягавсь та скорше леденів.

Коли вони поверталися додому, то знову почала сипатися з неба благодать — густий лапатий сніг.

Десь аж перед Різдом Семен закінчив свою роботу. Не тільки широка та глибока яма і стічниця-криниця були набиті льодом, але й може двосажневої вишини холодний ожеред красувався над нею. Семен сказав годі аж тоді, коли вже не вдавалось далі ліпити докупи сніг та, поливаючи водою, обертати його в лід. Уже давно стало не видно і тих двох труб, які на щось заткнуті зверху стирчали посередині ями в льоду. Тепер уже кожному видно, навіщо плелися ті грубі великі матки з околоту. В першу чергу ними був прикритий лід, а на них щільно накладено снопків.

— А тепер нехай буде Божа воля, — сказав на кінець Семен, так же христяться, як робив те й на початку свого замислу.

І ніколи, здається, Семен не чекав на весну так, як тепер, коли мав цілком упорядковану штучну криницю та ставок. Дуже кортіло пошвидше дочекатися тих теплих днів, коли сам і родина попробують води з льодом, худобу напоють і прихожих людей погостять. Тепер уже може ніхто з його задуму глузувати не буде та лихої слави про Семена розносити по світі не стане. Коли ще ніяких наслідків не могло бути з його роботи, то доводилося чувати:

— А що, дядьку Семене, з вашої ямиці—криниці можна напитися водиці?...

Великдень у тім році припав якось дуже пізно. Вже саднцвіли й відцвіли, коли був ще тільки перший тиждень піс-

ля провід. Отож у четвер того тижня Семен і вирішив посвятити свій вдалий труд — штучну криницю, ставок та вже за одним заходом і всю царину. І відбулася служба Божо-молебень та посвятительська молитва серед степу, на горбі Семенового поля. Панотець щиро вимовляв святі слова, дяк йому помагав, а хор надхненно співав. Прикриття з льоду було зняте. Під ясным соняшним промінням лід вилискувався, блищав, мов величезний брилянт, уставлений в землю. В ньому, наче в дзеркалі, відбивалося блакитне небо, сонце, вся велич світу, священник, хор, усі присутні й сам, такий скроменький Семен, що стояв напереді, трохи осторонь. В його радісних очах яскраво відбивався наслідок праці — блискуча брила льоду з усім тим, що в ній відбивалося. Під кінець гучно було проспіване Семенові та його родині многоліття. Потім у повному складі процесія обійшла все Семенове поле. Була посвячена царина і похід зупинився коло ставка. Панотець возніс коротку молитву та з Євангелії прочитав „У Кані Галілейській“. Покроплюючи худобу, що стояла при березі та в тій воді, що певно незабаром мала висохнути. По всьому коло криниці почали готуватися до трапези.

— А дивіться — якийсь чоловік біжить сюди, — котресь озвалось.

— Де?

— Он, на панському — добігає до дядькового поля, ще й рукою помахує.

Всі звернули туди свої очі. На хвилину припинилася й сама підготовка до трапези. Бігун пірнув у яру, але скоро виринув на горбі й наближається до кабиці.

— Та це ж панський — Корній головатий! — гучно вигукнулось у Семена.

— Ху, не спізнився?!

— Куди? — запитав панотець.

— Та сюди ж — на торжество!.. Я прочував, що це якраз буде сьогодні. Зранку хотів поштити моєю присутністю Семена Пилиповича, щоб, значить, нічого не прогавити... Коли ж що — випало це в будень, а для мене це мов жнива — як не ту, то ту давай панам раду... Поки вирвався, а сонце під обід... Забіг ще додому, скинув чоботи, щоб не муляли, та й дай Бог ноги!.. А, вибачте, батюшко, я заговорився — благословіть!.. — і нахилився.

— Во ім'я Отця і Сина!..

Корній поцілував панотця в руку і потім зразу ж кинувся до Семена:

— Моє вам, хазяїне, поштеніє! — і подав свою п'ятірню, що, як складалася в кулак, пригадувала його велику голову, хоч кулак певно був усе ж таки не більшим за його добряче серце в грудях. — Так удалось нам наше діло, Семене Пилиповичу?.. Ач, яка крижина вивернулася на полі серед ясного літнього Божого дня. Вилискується, мов кристалюжка!.. Що то значить — який то наслідок дає одне-друге, кинуте до панського вуха слово. А коли б я тоді — тільки за одну чвертку — не виканючив у Павла Йосиповича цегли, цементу, безодніх діжок, отих труб, чи могли б ви построїти без того оцю штучну криницю?

— Ні, — відповів Семен, — але ж це не одну чвертку, Корнію, коштувало.

— Так, так. Однак, хто закинув перше слово? Нехай ось „вони, батюшка, скажуть, що й святе письмо починається: „Спочатку було слово...“

— І слово те було в головатого Корнія, — хтось для сміху кинув з гурту.

— Так, коли воно є в Бога, то може бути і в Корнія, щоб він тими словами творив добрі діла на землі, — не лаяючи по слова до кишені, відповів він. — Далі, щоб покінчити з усіма виговорами, нехай батюшка благословлять, бо не самими словами чоловік жив буває, а до того ще й соловейка байками не кормлять... Нехай і моє тут буде влад, а коли ні — потягну собі через панське назад.

Коло єдиного стола, що був винесений з усе ще невикінченої всередині хати, засіли: панотець, дяк, диригент хору, ну й тут же примостився й непроханий гість Корній. Решта розмістились, як і під час толочного обіду: навкруги простелених білих скатертинок. Семен потайки шепнув дружині й молодицям, що готували та подавали обід, щоб разом з міцним питвом поставили з льодовою водою, добре забарвленою вишнівкою, тикви, глечики й карафки. Коли все було готове, Семен устав, пригладив, як годиться, чуба, обвів усіх своїм смиренным зором, а на нього дивилося може з пів сотні очей. У цей момент тишу порушували лише земні та піднебесні птиці Божі.

— Панотче, — почав Семен, — всі люди добрі, дорогі мої гості, я довго працював, готувався, міркував, що все вам розкажу, як дочекаюся ось цього дня, коли Бог сподо-

бив і допоміг мені довести до замисленого кінця мою працю. Але в моїй голові оце не вистачає слів, щоб усе сказати. Моя душа і тіло наліті радістю, як моя штучна криниця цілющою водою. І ви тепер самі, люди добрі, бачите на ділі, що з посміху люди бувають... Благословіть, панотче, воду сюю і нехай вона, як у Кані Галілейській, обернеться в вино! І ще благословіть трапезу, вготовану з трудів моїх!

Панотець проказав Отченаш і поблагословив подане.

— В першу чергу, миряни, вип'ємо посвяченої водиці, здобутої трудами праведними Семена Пилиповича!

І велике було здивування людей, коли із того різного начиння замість води потекло, як у Кані Галілейській, червоне вино!..

— А диви?! Справді вино! — вигукували.

— Від цього вина не сп'янієш, — розчаровано відповів Корній.

Напій був дуже холодний, а тому й смачний. Потім частувались горілкою, що була також дуже холодна, бо ще з вечора стояла на льоду.

— Оце інша справа! — потішався Корній. — Нема, як наша казюнка!.. — примовляв він та сам собі підливав до великої чарки. — Я все роблю до діла — коли кому допомагати, коли працювати, то працювати, а як випаде випити, то ось так пити! — він майстерно перехилив чарку, голькнув і не скривився.

Коло штучної криниці раптово робилося щораз гамірніше та веселіше. Церковний хор зробився світським. Без надуми, вказівок та подання тону сам регент затяг:

„Ой у полі криниченька,
З неї вода рине...“

І особливо хористи натиснули:

„Розкопали ту криницю, нехай вода летється.“

Після проспівання цієї — він затяг:

„Ой у полі три криниченьки.“

Під кінець заспівали ще й жартівливої:

„Ой, оє Семен, оє...“

Аж потім виявилось, що Семен подбав і про музик. Несподівано з хати виступила трійця: скрипаль, сопілка і бубончук. Вони ще при виході з сіней ушкварили якогось дивовижного марша. Присутні зустріли їх гучними вигуками. І покотилися маніжні звуки з Семенового пагорба

по широкім степу. Та музика несподівано заглушила всі співни польових пташок, вони ніби завмерли, вщухли. Жайворінки і ті, що були вже аж під небом, не допряли довгих ниток своїх співів, постуляли дзьобики та так і завмерли, повисли в повітрі. Та не все живе, що тут поблизу було, сприймало ту музику тільки як саму приємність. Он на зайців та їхніх малих нащадків музика раптово нагнала непереливки. Найбільшим лихом для них, певно, здавалися звуки бубона, що ввижалися їм за смертоносні постріли. Бідні зайці шарахнулися — хто куди. Одні спросоння не взяли належного напрямку, летіли прямо на святкову громаду. Сміх, вигуки — агу! агу!.. Сполошене бухкання в бубон наводило на очмарілих зайців такий жах, що вони на хвилину аж присідали, припадали до землі, зганяли лапками з своїх витришкуватих очей примарство, роздивлялись і миттю брали належний напрямок. А воно на те ж Бог дав зайцям довгі ноги, щоб вони рятували їх від небезпеки. Правда, оце саме для них не існувала ніяка погібиль — ще не зробив і наймудріший циган такого бубона, щоб ним можна було застрелити зайця, не було на світі такого — хоч би й найп'янішого музики, щоб живого зайця наздогнав. Про те ж, що аж до Петра й Павла вони тут, на степу, є недоторкальні особи, їм певно ніхто не казав — із справжніх рушниць їх ніхто не сміє стріляти.

Панотець певно мав ще в цей день виконати чергові треби і звелів відвезти його й дяка до села. А справжня забава почалася тільки тоді, коли віз з духовним пастирем потонув десь у зеленій далині. Стіл, лави й скатертинки були прибрані. Люди розмістилися в холодку під будівлею. Аж тепер, здавалося, почало людей розбирати вино з Кани Галілейської...

Музика несамовито гриміла, а охочі, зриваючи вихором пилюгу, танцювали. Особливо, вмудрившись на цій урочистості найбільше випити, Корній головатий не жалів своїх босих ніг. Він з довголітнього досвіду знав, що ноги не чоботи — живих підошов не протреш, навпаки, чим більше ходиш, танцюєш, тим грубшою робиться шкіра на п'ятах... На вигляд Корній був досить вайлуватий, в'язам, здавалось, тяжкувато було тримати велику голову, але випита горілка все робить своє діло — тверезого обертає в п'яного, з нетанцюристи робить гопакіста. Горілка може витівати з людиною різні штучки, аж поки з ніг не зва-

лить... Корнієві, мабуть, ще далеко було до того, бо він те й робив, що приставав до Семена — підливай та підливай, а воно вже, окрім „вина з Кани Галілейської“, не було чого підливати. Корній далі вже й не звеличав Семена по батькові, не „викав“, а „тикав“, натякав на спільне цегляне діло... Збоку це могло видаватися й так, що Семен з Корнієм разом у панів крали цеглу та все інше для будівлі тієї криниці. Семена починав охоплювати сором перед своїми гостями. Він не знав, де б йому оце подітися на власній землі. Семен рад би був напоїти цього непроханого гостя так, щоб він очмарів, перестав базікати й заснув. Хоч бери та навмисне посилай до села по горілку, щоб у ній Корній язик утопити.

— А дивіться, чи не Мошко своєю кобильчиною цугикає? — котрийсь озвався.

— По що це його сюди несе?

— Жидівська кмітливість — догадався, що тут можна заробити...

Мошкова кобилка, як і його діти, мало бачить степ зелений. І ось тепер дірвалась — як Мошко не стьобає її батогом, а вона на пропалє зупиняється та жадібно рве зубами зелену поживу.

— Сюди, сюди, Мошку, вези твою пляшку!.. — котрийсь у риму жартував.

— Тир - р!.. — зірвалось з Мошкового язика, хоч те й було без потреби, бо кобильчина, не дотягнувши до людей, припала мордою до землі.

— Куди це тебе, Мошку, несе? — запитав Семен.

— Ах, я намірився на Ляхівку. Чую, а воно так грають — це — це — це!.. Дай, думаю, подивлюсь, де це — а воно в вас, Семене Пилиповичу... Ага, пригадав — люди в селі говорять, що ви сьогодні якусь штучну криницю посвящаєте.

— Та ти, Мошку, не крути, а кажи прямо — горілку привіз? — мацаючи рукою по возі, казав Корній.

— Та почекайте, дядьку, ну, тут немає нічого до мацання... Дайте ж, Семене Пилиповичу, вашої води покоштувати.

Котресь подало йому глечик з водою.

— Гляди, Мошку, — свячена!..

— Свячена, чи несвячена аби холодна, — відповів він припадаючи до глечика.

— Та ти кажи, жиде, що ти везеш? — налягав Корній.

— Ну, полову!..

— А я в соломі намацав пляшку!

— Ой, вей — який же ти!.. Везу до Ляхівського старости — він собі замовив казьонки.

— Може продаси нам якусь пляшку?

— Ну, продати не штука, а що я тоді повезу?

— Гроші, жиде, повезеш — не прикидайся дурником — продавай!

— Ну, коли вже так хочете — хай буде по-вашому — продаю. Для старости ще вистачить у монопольці... Дядьку Семене, чи не можна кобильчину пустити між ваші коні? Вона все шарпає візком.

— Випрягай! Даниле, забери кобилу, бо йому треба візка пильнувати.

— Яка ціна буде? — добивався Корній.

— Ну, ціна як ціна — на десять копійок на півкварті беру... Треба ж було купувати, вкладати, везти, їхати, ризикувати...

— Та багато не мели, кажи прямо — хочу добре заробити.

— Ну, не без того — десять копійок на півкварті — не великі гроші.

— Давай пів ока на почин! — звелів Корній. — Семене, так заміть собі — я беру!..

Семен знизав плечима і ледве чутно промовив:

— Та беріть... Я тобі, Мошку, потім заплачу.

Взагалі ж люди хоч і були трохи підпилі — не накинупалися зразу на Мошкову горілку. Мовчки відходили від візка. „Оркестра“ гримала, охочі танцювали, а потім пили льодову воду. Якусь хвилину Корнія не помічали. Та ось він висунувся з хати, тримаючи в одній руці напів уже опорожнену пляшку, а в другій — чарку, розглянувся.

— А-а, я тебе, Семене, шукаю, іди вип'ємо! Вип'ємо, а потім почнемо цеглу рахувати — одна твоя, одна моя, а дві панські!.. — варнякав Корній.

Семен же від цих слів був готовий крізь рідну землю провалитись, коли б вона розступилася ось тут на його горбі. Він спалахнув і горів від сорому. Оце вперше відчув він з усієї сили, що в його муровану штучну криницю оцеї прибега, непроханий гість, ніби влив барило дьогтю. На світі, кажуть, не без добрих — а ще більше не без лихих людей. Семен уже покмітив, що декотрі з його гостей долять кожне випущене п'яним Корнієм із голови на мокрий

язик слово. Он два сусіди вже шушукаються. Семен чує, вони говорять, але впевнено дочуває ось такі слова:

— Еге, так он воно що, куме, легко йому було мурувати штучну криницю з краденої цегли!..

Так п'яний Корній вибовтав те, що в його великій голові переховувалося. Семенові тепер ніякими водами із штучної криниці до віку не змити ганьби.

Дехто з гостей справедливо чи несправедливо почали так розуміти, що оцю штучну криницю творено не цілком правдивою працею, а тому подалі від гріха — знялись і непомітно собі відходили.

Корній, діставши відсіч від Семена, потяг із пляшкою до музик.

— Коли Семен не хоче зі мною випити, — мовив Корній, — то я вас почастую!.. — налив чарку і вилив її в свою горілчану безодню. Налив другу — й подав скрипалеві, налив третю — і сам випив, налив четверту — і подав сопілкареві. — На й тобі, бубончику, та гляди ж добре вибубнуй усю правду, що тут чув!.. — варнякав щораз більше, вже, здавалося, до нестями п'яний Корній. Але він мав дивну вдачу: перші чарки його ніяк не брали, а потім ніби від однієї — п'янів, таким залишався якийсь час, знову ще випита одна-друга чарка витверезювала його і так могло тягтися без кінця.

Мошків візок не був знехтуваний. Розрахунок його виявився непомильним — торгівля йшла аж до кінця. Корній підійшов уже втретє:

— Семене, то я ще одну — на дорогу — треба ж ще почакувати й старого Охріма. Він же все помагав цеглу накладати та без рахуби підкидав!..

Семенові врешті терпець увірвався, і він несамовито вигукнув:

— Геть, п'янице, з мого поля!.. Доки ти мене мучитимеш? Даниле, запрягай коні, зведи цю погань з моєї землі і там десь на панському вивернеш!

На хвилину запанувала коло кабиці повна тиша. Першим опам'ятався Корній, бож гнів стосувався саме його.

— Ге, коли таке діло, то... то я й сам піду. Підвозити мене не треба, Пилиповичу... Так от що, люди добрі, коли може хтось щось потребуватиме від моїх панів — до мене звертайтеся. У них усьому голова я! Тут Корній так ткнув себе в груди пальцем правої руки, що мало не впав.

Люди засміялись. Корнієва п'яна постать мотнулася ще сюди-туди. Він намірився ще щось сказати, та тільки гикнув і понелентався. Не скоро виринув аж на другому горбі — і з великим зусиллям переборював він панський степовий простір.

Оце справді, як те прислів'я каже: „Пусти свиню під стіл, так вона й ноги на стіл“, — сказав Семен і ще додав:

Непроханий гість гірш від татарина, — Корній головатий на ділі довів, що так воно й є...

Однак Семен дошкульно відчував, що Корній може й цим цілий вік підірвав його честь. Люди скоро забувають добру славу, а лиху — одні зі злости — другі з заздрощів — треті ради потіхи все будуть гірким перцем у вічі сипати. До всього Семен тепер почував себе ніби якимсь винуватцем перед людьми. Тих, що ще не встигли відійти, він ще раз на прощання погостив. Та це вже дехто сприймав як ніби підкуп від Семена.

Врешті торжество остаточно кінчилося тоді, коли вже сонце потонуло за обрієм, місяць зайняв його місце, а жидок випродав горілку, дешевенькі папіроси та махорку. Мошкові довелося деяких підвозити до села — їхні кишені й на степу жидок зумів опорожнити, а голови поналивати веселощами, що під кінець лягло тяжким оливом на християнські душі. Мошко ж мав ще й ту потіху, що йому не довелося підстьобувати кобильчину — вона добре оппалася і тепер бадьоро тягла візка.

І по найбільшому святі приходять будні, дні праці, Оті саме дні, що заповняють життя людини, коли ж вона не випуща, працює, то ті дні й збагачують її. Семен же не тільки свої руки втруждав, але при тім плідно та планоно міркував. Коли не пощастило добути воду з-під землі, то він здобув її на землі... Ціле літо, а потім і літа літні не журився, як інші журилися на степовому безвідді. Сам мав воду та ще яку воду! Відкриє віко, загляне до штучної — а вода блищить може на сажень завглибшки — чиста, чиста, як сльоза, холодна, цілюща. Ціле літо повільно тане лід, вода пробивається воронками на дно ями, там проходить крізь пісок, жорстку, очищається й постійно дзюрчить, шнурочком стікає до криниці.

І мав тепер Семен ту воду у вигляді льоду для себе й для людей. Нема, нема, а то он і біжить мале чи старе з якоюсь посудиною, особливо в жнивварську пору.

— Дядьку Семене, позичте льоду, — по декілька разів на день доводилось чути Семенові. Людям ніби ніяково було просити льоду, так вони приходили позичати. При тім ще неодмінно додавали, що хтось в родині захворів і дуже просить льоду, надіється, що, коли його проковтне, зразу видужає.

Семенові доводилося чи то когось — чи самому відриватись від роботи, йти до ями, відхиляти крайок тяжких маток, спустатись у яму й набирати в глечик чи в відро того „ліку“. Звичайно, Семен те виконував мовчки, тільки іноді, коли мав гумор, жартував, запитував:

— Кажеш позичити льоду? А коли віддаси?

— Та може...

— Зимою? Ха-ха-ха!.. Оце мені позички! Часом ніби ні до кого додавав: „Воно так — коли б не людські лінки, то кожний міг би мати хоч трохи для себе льоду.“

Коло Семенової криниці стояло добре дубове корито. Воду тягали з криниці не журавлем, як то в хрищеного люду робилося з діда-прадіда, а корбою, на валок намотувався ланцюг, а потім з криниці добре окований цебер витягався. Насправді ж Семен своїм цілющим життєдайним холодним добром не дуже газардував. З весни худоба смоктала добру чи лиху воду із ставка, аж поки він не пересихав зовсім, тільки тоді вже напували льодовою водою, що влітку дуже до смаку була худобі і, мабуть, ішла на користь. А отже Семенові бджоли ніби не знали, де є той ставок, і все кружляли над коритом та смоктали з нього воду.

За пару років, коли Семен уже добре загосподарювався на своїй ділянці, він завів добру пасіку. Семен не провадив пасіку по-дідівському — в дуплянках — за вказівками нашого пасічницького батька Прокоповича. Оного доброго року він уже мав з півсотні бджолиних будиночків, що стояли в затишку за садом, який цього року був дуже врожайним. Отож Семен мав до чого придивлятися і покмітив, що бджоли люблять холодну воду, а що вона була тут близько, вони, видно, вичули своїм гострим бджолиним нюхом. Те й навело Семена на думку поробити коритця з дашками та пласкими підступами до води. В дні спеки коритця поверталися отворами на північ і були розміщені під деревами в холодках молодого саду. В коритця клали грудки льоду, він повільно танув, а вода з нього весь час

була холодна. Що бджоли любили саме таку воду — Семен перевірів таким способом: наливав у коритця без дашки води; під палким сонцем вона хутко нагрівалась. Ті коритця бджоли зовсім обминали. Часом залетить якась, понюхає теплу воду, потріпає лапками й відлетить до коритця з льодом. А там завжди в теплі дні натовп, підступу немає. Часом навіть утворювалися черги коло того водою. І не раз доводилося Семенові спостерігати бійки чи просто бджолині війни коло тих коритець. Відбувалось те, очевидно, тоді, коли до холодного водою прилітали бджоли з чужих пасік.

— Такі малі, а такий добрий розум Бог дав їм, — міркував Семен, дивлячись на ті бійки. — А де ж то видано, щоб людина та не стергла свою власність?

Семен чув, читав та й сам бачив, що бджоли дуже люблять обсідати нікому в степу непотрібний колючий синьоніт — синець. Це й піддало йому думку штучно розводити синець. Найбільше завдало йому роботи збирання синцевого насіння. Коли назбирав досить, то змішав його з сухим піском та й посіяв мало не десятину сіялкою через чотири сошники, тобто посіяв так рядок від рядка, щоб можна було підпушувати між ними ґрунт букером. Рослина ж це така, що й на камені, як кажуть, виростає, щоб, мов на зло, людині від неї в очах синіло. На добрій же, виробленій пухкій чорній землі синець цвів буйним цвітом. Тоді від нього повівало медовими пахощами. Бджолам не доводилось далеко ганяти за поживою — вони хмарою обсідали синець. Коли ж він починав відцвітати, тоді Семен запускав у нього косарку, височенько над землею скошував синець, гребками згрібав підрізане, землю між рядками підпушував букером, а за пару днів відростали нові буйні пагінки, і синець цвів далі. Так тривало все літо, аж до приморозків. Були тут ще й інші принади для бджіл — баштани, що, коли підходить пора, цвіли різними буйними квітами. Головною медянкою на Семеновій ділянці була гречка. Він усе так плянував, щоб недалеко від саду, що з кожним роком ставав усе буйнішим, засівати десятину до дві гречки. Коли вона зацвітала білим цвітом, то медові гречані пахощі п'януть не тільки бджіл, а й людей. І Семен ніколи не нарікав, що в нього гречка невмоготва, як в інших господарів. Його бджоли добре дбали, щоб на

гречаних стеблах не залишалося ні одного цвіточка незаплідного.

Плідні роки для Семена в доброму здоров'ї минали. Вже довелося кілька разів вивозити намул із ставкового дна, коли він цілком висихав. Семен переконався, що той намул — то корисне добриво. Де сипне його жменю, там збере на дві жмені більше врожаю; тільки зразу не сій нічого на посипаному намулом місці, поки не висходять зернята бур'янів, що їх у намул дуже багато наносить вода.

Гребля вже встигла зарости високими вербами та лозою. В густій зелені на весні з'являвся і завзятий заяворіжковий суперник у співі — соловейко. Видно, не далеко доводилося йому ганятися за поживою, бо він днями й ночами безперестань витьохкував. Ніякої осики, ні очерету Семен не садив, але все це само коло ставка з'явилось. Видно, буйним степовим вітром їхне поріддя сюди занесене. Часом чути було, як у тій надставковій гушавині скриготала очеретянка. З весни показувалися й дикі качки, але хутко зникали, певно вичуваючи, що влітку, коли вдарить посуха, не вижити їм тут. А в житті, кажуть, як на довгій нвіі. Якщо ж поширити це прислів'я — як на широкому степу, то воно ще інакше виглядало б, — коли добре, то широко добре, коли погано, то на весь степовий простір погано.

Он уже жита почали половіти, пшениці колоситися, гречаний білий цвіт, мов полотнища розіслані, починав очі вбирати. Наближалася та пора, коли люд трудящий почне брати до рук труди свої праведні, щоб у щасті та здоров'ї споживати.

Та отак одного паркового дня, десь по обіді, в північно-західній далині степу із-за обрію показалася спочатку закудовчена голова, немов би голова бородатого Маркса... Незабаром ту бороду почало роздимати, марксівська подоба почала зникати, бо хмара раптово росла, оберталась у височенні білі гори, і все те узгір'я тяглося на східній південь. Буйні хмари наче ясне сонце тягло до себе. Ось, ніби вогненним гарапником стьобнуло по хмарах, по якійсь хвилині в далині густим басом брав октаву грім. Тоді саме Семен сидів у холодку під грушею й лагодив шлею. Далекий грім відірвав його від праці та перервав ланцюжок господарських міркувань. Він вийшов із саду, щоб подивитися, звідки сподіватися Божої благодаті, що її вже таки добре було треба.

Семен глянув на небо, а потім спустив очі нижче й повів по степу.

Ого, — почав він сам до себе, — птахи похапцем та розлітаються! Еге, навіть зайці дають ногам знати!.. Хлопці! — гукнув Семен, — швиденько гоніть худобку сюди!.. З лівого боку спочатку обніжком, потім навшки через хліба на південний схід забирали широкобікову ходу дві степові сарни.

Від сильного громового удару в землю степ ніби аж задріпав. По небі вже безперестань шмигали блискавки, мов зелені змії. Блискало, гриміло безперестань. Буря гнала перед себе все, що їй зустрілося. Недавнє палке сонце на ніби погасило в хмарах. Раптово наближалася вже не хмара, але біла хмара. Насправді ось не можна було оком межувати небо від землі — все злилося в непроглядну синю. Вона вже налягала й на Семенове поле з безумним блиском та громовим гуркотом.

Ведне встигли всю худобу втиснути до стайні, як упали на землю лапаті краплі дощу, а за ними зараз же полетів град.

Даниле, давай мершій стягати з ями матки!.. Хоч трошки скорристаємо ту білу біду — нехай несе град до ями. Семен та Данило тільки встигли втекти до хати, як уже з неба летів не град, а падала біла суцільна холодна та тріпотлива лявина. Здавалось, що всьому живому на широкому степу прийшов кінець, а по ньому відбудеться великий Божий Суд... На думку Семена, праведників то вже мало залишалося на світі — отверзяться пекельні врати й всі туди полетять. Він дививсь у вікно і за кожним ударом грому христився за повторював:

Свят, свят, свят!..

Вінно, що зуміло залишитися під градом, ще не встигло зам'ятися, подати про себе знати, коли вже стало тихо. Спокійно, неймовірно ясно та біло. Ось недавно широкий степ пишався різнобарвною величчю та красою, а тепер? Він очі не кинь — біло, біло, аж очі сліпить, мов перед долохрищам.

Все погбло, все пропало. За один копоткий мент градом витовчено всю людську працю. До Семенових вух десь здалека доносилася людський стогін, плач.

— Ой, Боже наш, Боже, за що ж на нас таку кару послав?.. Що ж ми тепер робитимемо, чим дітей кормитимемо?

— Даниле, хлопці, беріть відра й що попало, будемо град збирати, поки не розтанув, та до ями зсипати! Ач, скільки його в садок нагнало! — вигукнув Семен і побіг за сад до вуликів.

Не зважаючи на те, що бджолині дімки добре були прикріплені до затишку за садком, деякі бурею були перевернуті. Коло одного такого — особливо бджоли хвилювалися, масово кружляли і ніби аж сичали зі злоти. Семен поспішно поставляв деякі вулики, сяк-так тимчасом прикріпив, повернувся до ями й завзято взявся використовувати гнів Божий та лихо людське — з Данилом та хлопцями згортав град і таскав до ями.

— Поспішаймо, поспішаймо, поки не зник!

Перед градом непомітно було людей на степу, а тепер появилися, мов чорні жучки на білому полотні. Окрім плачу та стогону, до Семенових ушей уже почали долітати якісь погрози, лайка. Люди в гніві, в розпачі, видно, шукали винного, на кому б можна було зігнати злість за те лихо, що впало з неба на землю.

— Це він завинив!.. Штучна криниця з льодом град притягла!

Чорні жучки — насправді людські постаті на градовищі — почали скупчуватися і раптово наближалися до Семенового поля. Деякі з них, певно, не тямали, куди та пощо біжать.

— Грім забив?! Кого, Семена?.. — Чулись вигуківі запити. А на східній частині неба висіли вже дві веселки — райдуги. Одна — великодужна — ясна, яскравих барв, називалася новою, а друга — під нею вбогенька — стара. Степ по градобитві повільно оживав та все гучніше та гучніше озивався. Ось до Семена прибіг захеканий чоловік.

— Так... це ти, Се-се-ме-не, на нас таке ли-хо при-притяг?!

— Яке лихо? — запитує Семен.

— А-а, для тебе це не лихо — тобі криги треба!.. Відкрив свою льодівню, а вона й потягла з неба на наші голови град!

— Та що це ти, Іване?!

— Еге, що — тобі хліба не треба. Від старого збіжжя засіки лущать.

— Град тобі потрібний, щоб за старе зерно шкуру з лю-

дей дерти! — кричав несамовито другий, почорнілий, мов земля, чоловік.

-- А диви?! Таж він живісінький!.. То даремно люди горлали на възь степ, що Семена вбито громом, — додала ще жінка ніби з жалем, що те „горлання“ виявилось неправдивим.

Палітали вже й здалека босоногі наохляпні вершники, певно добре не усвідомлюючи собі, пощо вони сюди пригнались.

Семена раптово та щораз щільніше оточували обиджені градом люди. В повітрі замаяли п'ястуки та чим попадади озброєні руки.

— Та ти он якої?! Мало тобі було старої криги, так тобі закортіло ще й свіжзнького градку?! Ач, скільки натягав його, злодюга, з неба!

— Та бий його, характерника!

— Злодій, вимурував нам на погибіль це притягайло граду з краденої цегли!

— Та що це ви, люди добрі?! З якої краденої?

— Ха-ха-ха!.. З якої — запитай Корнія головатого.

-- В льодівню його!

- Туди його, хай знає, як на наші вбогі ниви град натягати!

- Та що я Бог, чи що?

- Чорт! — котрийсь вигукнув.

- Ось вам хрест святий, — хрестячись, промовив Семен.

- А бери його, нехай не викручується!

Котрийсь, найбезрозсудніше, певно, оскаженілий з наслідків градобобою, схопив Семена за груди. Семенові хлопці заперещали, Данило кинувсь до хати по дробовик. Почалось та в цей саме час сталась несподіванка.

Рятуйте!.. — залунало від пасіки. З саду нараз вискочив парубок, а над його головою, наче хмаринка кружляла. То нісся рій, може десятки тисяч бджіл, озброєних гострими жалами. Парубок то захищав лице руками, то вимахував ними. Він ускочив просто між той натовп, що оточив Семена.

Рій напав, тікаймо! — хтось вигукнув.

Всі, окрім Семена, заметушилились, замахали руками, а бджоли, наче на команду, розлетілись на зграйки й на всіх нападали. Немилосердно били по людях, жалили, а сами падали на землю мертвими.

— Люди добрі, та не вимахуйте руками, не губіть мені бджіл!.. Не відганяйте, то вони й не займуть вас! Ось дивіться: мене й моїх хлопців вони не жалять.

— Бо ти характерник, ворожит, тому тебе твої тварюки й не о'ють! — вигукнув ще котрийсь утікаючи.

Найщасливіше збулись цього вершники: вони погнали коней, рятуючись від бджолиної напасти.

Семен склав свої шорсткі долоні в рурку й гукнув до втікачів:

— Коли котромусь треба буде льоду, то приходьте!.. Не відмовлю ні для хворих, ні для здорових! Мед почну продавати перед Спасом тут, коло криниці. По гречку на пересів збитих нив приходьте над вечір до мого двору: давати му за гроші й на відробіток.

Семен замовк, замислившись і сам собі промовив:

— Ех ти, Корнію головатий, п'янице безпутній! Запоганив ти панською цеглою мою честь. Сказано ж: „Краще з розумним загубити, як з дурним знайти!..“

По перевірці пасіки виявилось, що один знівечений бурею вулик став порожній. То з нього вилетів рій, немов би для того, щоб рятувати від людської напасти свого господаря.

ЗАМІСТЬ ЕПІЛОГУ

Корнія головатого вибрали на голову „комбеду“ вже аж тоді, коли ніхто з бідняків не хотів обняти цю „високу посаду“. За царату всі в Хмелівці знали Корнія тільки як п'яницю й панського підлизника і вже аж революція викрила те, що Корній неабиякий горлохват. На сходках він виступав усе напідпитку, вимахував кулаками, мов двома довбнями, і все говорив те саме:

— Не забуваймо того времени, када пани нашу кров пили!.. Особенно вони з мене попосмоктали її вдень і вночі. Звісно, як з найбіднішого в селі, бо я ж і хати не мав, а розполагавсь з моєю множественною родиною в панській хаті. А до того ще й довжон був захищати нашу бідноту від панської напасти. Часом котрийсь з біди шось украдють у панів і по своїй глупоті поймається, до кого тоді з жалобою? Звісно, до Корнія. І хіба я хоча одному відмовив? Нікада!.. Наговорю, бувало, такого панам, що во-

ни не безприменно помилюють, когда до мого приходу не встигнуть відправити злодія до городської тюрми.

І ось тепер, слава Ленінові, настали такі слободні времена, що я перед своїм народом про все можу признатись. Скільки то я тих люциперів у себе переховував, можна сказати, прямо під носом у панів. Звісно, не без того було, щоб замість люциперів— дімократів приділялись звичайні конокради. Таким я зразу казав: „Десятку на стол, бо інакше обороняти не буду, когда поймаїшся. Панських лошадьов не трогать, бо вони тавровані й хвости в них коротко підстрижені. З такими кіньми зразу поймаїшся. Крадьте собі, де хочете, але бідноти, которой я тепер состою председателем, не трогать!..“ Одним порадив заглянути на вчасток до того Семена, що видумав на зло бідноті криницю. А він, сучий син, так покропив їх з руждя дробом, що один зо два тижні у мене від того вичухувавсь... Я вже не рад був, що й красну* взяв від нього... Тепер, щоб не забути. Когда ось почнемо бідноті землю нарізувати, то безпремінно нужно й Семенів участок прихотити. Та його, тепер усенародня земля хоч і належить не до нашої волости, але лежить у нас під боком, ближче до нашого, як до їхнього, села. А до того Семена я, як сучасний председатель нашого „комбеду“, маю й свої претенції. То ж я в наших панів виканючив по дешовці цегли та цементових барил на його криницю, а він, коли її посвячували, налив мені чарку, але з свого вчастку вигнав мене в потилицю. І він що собі думає — Корній дурний, забуде про це? Ого, я не з тих!.. Не на те велику голову вцеплено... Я все стояв, а в цю революційну пору тим паче стояв у захисті бідного люду і не забув, як Семен на волік одного літа біду... Значить, йому свіжого льоду захотіло, а щоб з бідних людей шкуру здерти за гречку на пересів нив, так ото він і потяг з неба на землю град. Звісно, його вчасток також стовкло. Але повні його засіки з того не спорожніли. Коли люди прийшли до нього з притенцією, то він на них нацькував роя бджіл... Насилу повтікали бідні люди... Ще добре, що бджоли ні одного не осліпили. Після всіх тих проществій я на його вчасток не хотів дивитись, а доведеться ще стати своєю ногою на ньому, когда почнеться нарізка землі... Як мені люципери ще за царя

* паперові десять карбованців за царату.

об'ясняли, для таких Семенів мусить бути така ж шана, як для наших кровопивців — панів!.. Оце вам і все, що я сьогодні хотів сказати для повного розуміння люциперного діла. Значить, смерть панам, нехай живють біднота все мирного обшару!..

Якісь „лицарі“ від революції доценту розвалили Семенову криницю. Будівлі на його ділянці спалили, сад вирубали. Пасіку розтягли, а весною мертві бджоли посипалися з вуликів, мов сміття. Хтось розрив і греблю. Видно, хотів собі забрати оті цементові безодні барила, але, мабуть, не вистачило сили покласти їх на воза. Зірвав їх лише з місця, скотив із греблі донизу й покинув. Греблю вода розмила, а верби, що до приходу „творчої“ революційної влади встигли вирости великі, якісь добродії вирубали до пня.

Семен не дожив до того часу, коли українських селян почали масово вивозити на Соловки та Сибіряку, — він, викинутий ще перед тим із своєї посілости, встиг померти під чужим тином з голоду та холоду.

Люди ще досі пам'ятають, як однієї весни налетіли на Хмелівку повстанці під проводом Андрія, Семенового сина. Виловлювали комуністів і тоді ж забили старого Корнія головатого...

На степу залишилось одне місце, заросле бур'яном, що ще й тепер зветься „Семенова криниця“.

„ М И І С В І Т “

ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МАГАЗИН
ТИПУ „Р І Д Е Р С Д А Й Д Ж Е С Т“
БАГАТО ІЛЮСТРОВАНИЙ, ПОДАЄ ВІДОМОСТІ
З УСІХ ДІЛЯНОК НАУКИ Й ЖИТТЯ.
— Р І Ч Н А П Е Р Е Д П Л А Т А — 3 Д О Л Я Р И
Замовлення шліть на адресу:

М. KOLANKIWSKY,
278 Bathurst Street, TORONTO, Ontario, Canada.

Микола ЦЕРБАК

* * *

Роно горіло й гріло коло лісу,
Жаске багаття, — вився теплий дим,
Мов розгортав і підіймав завісу
Поміж полями й небом голубим.

А ми сиділи босі, смаглолиці,
Веселі хлопці — друзі-пташечки,
Розповідали дивні небилиці —
Смішні пригоди і страшні казки.

Було бентежно й моторошно трошки
(Я не забуду казку ту повік!),
Поли хоробро бивсь Котигородшко,
Загонив змія у залізний тік...

Потріскувало вогнище над ровом,
Мов багрянило осінь запашну,
І ми вставали наверх корови,
Щоб не пішли в чужу озимину.

А ввечері, розкидавши жарини,
Відшукували в попілі гуртом
Печені смаковиті картоплини —
Мастуший підвечірок під ліском...

А як почав водити на ніч коні,
То знов курівся твій, багаття, дим,
І, дивлячись на язички червоні,
Ми слухали, як синій дід сіким

Розказував до досвітку, до ранку

Про Україну, про минулі дні,
Запалював у чистих душах змалку
Твої, багаття, іскри вогняні.

Вони палали, іскорки тремтливі,
Б пастушій ватрі і в ясних очах,
Хоч над полями пролітали зливи
І грізні хмари затемняли шлях.

Хоч там, де предків дотлівали кості,
Чорнів проваллям Гайдамацький яр,
Але вгорі, в Господній високості,
Світив, як жар, ясный *ВОЛОСОЖАР*...

Воно й тепер горить, як там, під лісом,
Жаске багаття — рідний теплий дим,
Мов розгортає й підніма завісу
Поміж землею й небом голубим...

Шукайте найперш Царства Божо-
го й правди Його, а все інше вам
дасться (Мт. 6. 33.).

„ВОЛОСОЖАР”, книга II

Об'єднання українських письменників „ВОЛОСОЖАР” готує до друку літературно-мистецький популярний альманах „ВОЛОСОЖАР” (книга II). Крім вельмицікавих і цікавих матеріалів, що ми їх уже одержали від письменників, Редакція „ВОЛОСОЖАРУ” приймає також платні оголошення від фірм, організацій і окремих осіб з усього світу.

Ціна оголошень: 1 сторінка — 60 доларів, пів сторінки — 30 дол., чверть сторінки — 15 дол., найменше оголошення — 5 дол.

Оголошення та надяжні гроші надсилайте на адресу письменницького об'єднання „ВОЛОСОЖАР”:

WOLOSOSZAR, P.O. Box 9752,
PHILADELPHIA 40, Pa., U.S.A.

СТАРИЙ ЖЕБРАК

(н о в е л я)

Молодий маляр Махгольд мав своє ательє на піддашші шестиповерхового будинка, де містилися й модерні бюро різних фірм. На його думку, він платив багато ренти, а що був самотній, то й мешкав в ательє. Одного ранку Махгольд пішов до пекарні напроти й приніс на сніданок два рогаляки. Вертаючись додому, коли переходив коридором до ліфту, побачив перед собою старого злиднено одягненого чоловіка, що збирав на мармуровій підлозі недокурки. Маляр подивився на нього тільки мимохідь, а потім зупинився перед ним тому, що обличчя з білими кучерями сиравило на нього незвичайне вражіння.

— Галло, старий! — гукнув він. — Чи не хотіла б ви мені позувати? Такого типа давно вже шукаю.

— Що платите? — запитав старий.

— На це погані вигляди, — сказав Махгольд, почухавши себе за вухом. — Гроші на цигарки в усякому разі дістанете, якщо ж продам картину, можете бути певні, що добре заплачу.

— Ну, так, — пробурмотів старий, — я маю час...

Вони негайно пішли до ательє. Маляр почав працювати над портретом. Потім чоловік приходив ще кілька разів ранком.

— Сьогодні кінчасмо, — сказав одного ранку маляр.

— Чи маєте покупця? — запитав бідний чоловік.

— Ні. Але маю надію, що мій знайомий, що має мистецьку крамницю, візьме цей портрет, бо він радо купує старих жебраків і подібне.

— Гм, — озвався старий, — і скільки ви візьмете за портрет?..

— Можливо, п'ятсот, — сказав маляр, низавши плечима.

— А що я дістану з цього?

— Якщо я дійсно дістану п'ятсот, то дам вам десять відсотків, це тому, що я — добра людина.

— А тому, що я також — добра людина, — сказав старий, устав, вийняв поганого гаманця, — то хочу купити у вас цей портрет. Чотири сотні і ні пфеніга більше. Я не хочу, щоб під назвою „Портрет старого жебрака” мене почепили в якійсь галерії.

— Це дуже дивно, — простогнав Махгольд тим часом, як жебрак клав на стіл гроші. — І ви ще збираєте недокурки?..

— Так, — похитав головою старий. — Я просто не можу бачити, коли вони лежать на підлозі, де я по стінах приробив попільнички. Я... власник цього будинка.

З німецького переклала

Лідія МАНІЛО.

Гнат О. ДІБРОВА

Д У Б

(Із фресок)

Гули віки, гули страшні...
Буйнокоронний, темпорунний
Пшався дуб на рівнині
І гомонів широколуно.
Нарід прегордий, войовничий,
Ним володів, немов вітчим,
І чвари мав собі за звичай
Ділитись владою гад ним.
Одні ламають— ми владки!..
Рубають другі — ми пани!..
Пиляють треті — ми великі!..
І не отямляться вони,
Коли чужі прийдуть навали
І їх в кайдани закують,
Арканом дуба легко звалять...
Лишиться корінь, глу́м і муть...
І знову пагони ростуть.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В ОНТАРІО
(Каліфорнія) в и д а е єдиний на еміграції фаховий украї-
нський музейний журнал-квартальник:

„НА СЛІДАХ“

ПРИСВЯЧЕНИЙ справі збереження української старовини
на українських землях і на еміграції та поширенню відо-
мостей між чужонаціональними державами про давність та
високий рівень української культури та її вклад у світову
культуру скарбницю.

Передплачуйте та поширюйте цей журнал!

Річна передплата: 2 дол., окреме число — 50 центів.

Адреса: UKRAINIAN NATIONAL MUSEUM and
LIBRARY, 312 E., H St., ONTARIO, Calif. U.S.A.

ПИСЬМЕННИК І СВОБОДА ДУМКИ (Дискусійне)

Свобода думки не прийшла сама собою, як скинена з неба благодать, побіда до дощу або лягідної весни. Хто цікавиться історією боротьби за свободу думки, побачить, скільки крові було пролито за право висловлювати те, що людина думає, скільки живих людей було спалено на вогнищах, скільки було закатовано в погребях, власниками яких були цивільна і церковна влада. З поверхового погляду навіть видно, що найбільшим ворогом свободи думки була церква. Якщо гоніння на перших християн за часів Нерона й Діоклетіяни були жорстокі, неморальні, то гоніння церкви після приходу її до влади й сили були ще жорстокіші, бо вони були масові, роблені „в ім'я Господнє". Однак, потяг людини до свободи, прагнення звільнити розум від забобонів, бажання „тайни тайн" взяти під розгляд критичного розуму перемогли.

Сьогодні ми маємо запитати на папері свободу думки.

Чи в дійсності вона ж існує і як її мусить використати письменник, людина, що потребує її, як повітря. Адже змисел літератури і мистецтва взагалі настає там, де письменник не має свободи, де над ним або зависає меч можновладця, або хрест і кадило церкви. І з-під одного, і з-під другого література й мистецтво звільнялися й звільняються сьогодні. В наслідок цього звільнення людство має „Декамерон", сонети Петрарки, рубаї Омара Хаяма, твори Дідро й Вольтера, романи Бальзака й Мопасана. Всі переслідувачі загинули безслідно, як чорні тінї: і ті, що судили Галілея, і ті, що тягли до суду в 19 сторіччі Фльобера за „неморальну" „Мадам Боварі".

Ми часто кривимо серцем і затуляємо очі на відомі історичні факти в історії нашої літератури, нашого мистецтва. Так, наприклад, ми оцінюємо, як позитивне явище, вихід „Русалки Дністрової" в Галичині в сорокових роках минулого століття. Але той факт, що майже весь наклад цієї „Русалки" лежав конфіскований церковною владою в погребі, і то лише тому, що ця книжка була написана народньою мовою, — цей факт старанно прикривається. І врешті — решт, забувши про цей факт, дехто може прийти до висновку, що і „Русалка Дністровая", і багато інших заборонених церковною творів і книжок... належить до християнської культури.

В мене інколи зароджується думка: що було б з людством, коли б церкві вдалося силою меча й хреста придушити людський ум, потяг до свободи? Ми не мали б нічого: ні радіо, ні друку, ні машин, ні медицини — нічогосінько. І яка радість наповнює серце, що в усі віки знаходилися сильні духом, незборені борці, хоч мучені й падені, й колесовані, й допитумні, й прокляті ченцями й попами, були люди, які дали нам науку, філософію, мистецькі твори, право говорити й думати вільно.

„Листи до приятелів" під керівництвом М. Шлемкевича, хоч і перетво-

рилися на нудну, одноманітну "казальницю", затрунену вірою в якийсь „християнський ренесанс", містили якісь чужі думки про „кризу змісту" в американських письменників, про відсутність відваги й освіти в них, про те, що немає великих реbelieнтів та іконоклястів.

У нас також немає ні великих реbelieнтів, ні іконоклястів. У нас також немає „того, що повинне б бути в молодого письменника: відваги не погоджуватись, стромляти свого носа в освячені трафарети старших."

Це вказує на те, що в нас немає свободи слова. Це одне. А друге — те, що в нас немає людей, які хотіли б „стромляти свого носа" в освячені трафарети старших. І що найгірше — немає де виступити з думками, коли б їх хтось мав.

Я не належу до дуже молодих, але спробую „встромити свого носа" в освячені „трафарети старших" і подивлюся, що з того вийде, подивлюся, як п. Шамкевич, що тужить, мабуть, за відсутністю „іконоклястів", почне їх першої проклинати.

Я думаю, що письменник повинен бути сміливою, освіченою людиною, сучасним Франком. Паперова свобода слова й думки ніхай була б хоч штучною гарантією недоторканості його особи від нападів, якщо він висловить щось не те, що думає більшість.

Безпроблемність нашої літератури полягає в тому, що ніхто гаразд не уявляє позитивного героя сьогодишнього часу. Ніхто гаразд не уявляє, на чому мусить базуватися мораль сьогодишньої людини. Нікого не цікавить, якою вірою живе нормальна інтелегентна людина сьогодишнього часу. І після цього всього — який вихід?

Криза сьогодишньої думуючої людини в тому, що вона бачить, що деякі „істини" вже давно віджили, з ними треба порвати, з ними ніяк жити, вони заперечують факти науки, але порвати з ними ніяк, бо багато тримається їх, як сліпець палиці або чужого рукава.

Іван Багряний спробував був намалювати образ сучасної людини в „Саді Гетсиманському". І що ж? У когось було вирвалося: „Таж герой — невірющий!.. Який жах! Яка ересь!.. Герой обов'язково повинен щотижня ходити до церкви, сповідатися, причащатися, а якщо немає поблизу священика, то шукати його. Не дивно, що в Австралії на конкурсі, проголошеному тутешньою централею та очоленому... єпископом (!), нагороду (другу) одержало оповідання, що його зміст полягає в тому, як советський лейтенант на Воліні тасмно вінчається з своєю нареченою.

Уявляю собі, що було б на цьому конкурсі, коли б єпископові понали до рук твори Е. Золя, Фльобера або Мопасана... Або й навіть глибоко моральні твори Л.Толстого або деякі твори І. Франка.

Мене, наприклад, цікавить все більше популярний рух раціоналістів, що мають на меті, між іншим, — будування моралі без допомоги релігії, без віри в Бога, без віри в рай і пекло, в чортів, відьом і все, пов'язане з релігією

Е повісті „Район над Дніпром“ я змальовую вчительку, що стає моральною без релігії, бо вона атеїстка. Її моральність — з практичних міркувань. Вона не хоче робити нікому зла тому, що їй не виплачується нічого робити, бо зло — м'яч, що б'ється об стіну й повертається назад, це бумеранг, що летить колом і вертається до своєї вихідної точки. Як нагорода за моральність, приходять спокій (внутрішній), утіха від добрих вчинків, певність, що ти потрібний, що ти стаєш зразком для інших. Якщо хтось би сказав, що вся ця моральність будується на практичних, егоїстичних мотивах, то моральність, будована на релігії, також будується на егоїстичних мотивах, бо кінцем кляццем моральним людям обіцяється (проблематичний, що його, можливо, взагалі немає) рай, як нагорода. Отже, нагорода — чи то раєм, чи спокійним життям на землі — являється метою, задля якої пропагується і вводиться в життя моральність.

Я знаю, що коли моя річ появиться друком, підніметься незвичайний галас, зокрема з кіл посередніх і безпосередніх служителів релігії. І тут вже з мішка шило про свободу слова і думки.

Будуть критикувати не лише мої погляди, погляди моїх героїв, а й має право висловлювати ті погляди.

Візьмімо інше, не релігію. В політиці в нас уже створено політичного бога — українську революцію (при чому — національну). Що являє собою ця революція, ніхто не має найменшого уявлення. Національна революція 1917-20 років уже відійшла в минуле, вона мала свої форми, які вже не повторяться, бо вони були притаманні для того часу. Який же вигляд мусила б мати українська (національна) революція в наші дні? Що таке — революція? Хто має її робити, яким чином? Коли? Які практичні осяги зроблено в її наближенні?

На брехні про цю революцію будуються політичні розрахунки, політичні програми. На брехні про цю революцію одні одних називають революціонерами й опортуністами та легітимістами, на брехні про цю революцію переповинена вся наша еміграція, тоді як практично глянувши, не бачиш ніякої різниці ні між соціалістом П. Феденком, ні між революціонером І. Багряним чи С. Бандерою. Всі роблять те саме, тільки одні чесно визнають, що віри в революцію не поділяють, бо покищо не бачать, як її робити. Інші фальшують „документи в краю“ і кадять перед вівтарем революції (майбутньої), вхопившись за слово „революція“, мов сліпеч за палицю, і називаючи звичайну просвітянщину кінця 19-го століття... революційною діяльністю.

Я приладую один маловідомий роман якогось російського письменника з назвою „Когда на Монмартре гаснут огни“. Там є цікавий уривок, в якому описується советська провокація революційної діяльності емігрантів. Довірливий офіцер-антибольшевик потрапляє в лапи провокаторя, що підсуває йому пілі купи „документів в краю“: листівок, брошур, закликів, всіляких публікацій. Емігрант, безперечно, гине, бо мета большевицької провокації одна —

внесилювати еміграцію, тримати її в сподіваннях того, чого скоро не буде й не може бути, відтягувати від практичної праці в сферу мрій, бездіяльності, теоретичних дискусій, віри в те, що „в краю” кипить, що там діють незчисленні армії і так далі.

Що було б з письменником українським, який насмілився б виступити в творі проти українського революційного бога і намалював би картину деморалізації, спричиненої вірою в нього?.. А типів навколо — хоч греблю гати, так і просяться на папір, не треба й фантазії. В кожному місті, в кожному закутку повно їх.

Письменник і свобода думки та слова такі ж нерозривні, як день і слід сонця. Я думаю, що інші письменники не користуються цією свободою тому, що або бояться користатися, або не знають, що з цією свободою робити, не мають до чого її прикласти. Або справді в нас існують ще такі могутні сили, які знищать кожного, хто схоче скористатися з свободи думки й слова, і „вільнодумство” це такий же гріх, як було воно за часів інквізиції.

Можливо, що й сьогодні існує інквізиція, лише „безкровна”, моральна. На чолі її стоять дурисвіти — політичні й релігійні. А письменник мусить блукати між двома стінами, кінець-кінцем до якоїсь із них пристаючи. І тоді він уподібнюється до свого нещасного брата там, за залізною заслопою, що просить у партії права на помижку.

Вас. ОНУФРІЄНКО

Іван МАНИЛО

ТРАКТОР І СЛОН

Слонові Трактор вперся в зад —
Гуде, реве, зіпхнути хоче...
Ні з місця Слон! Ще й, певно, рад:
Приємно з-заду щось лєскаче.
Ніхто не ждав, звичайно, чуда,
Щоб Слон та силу мав таку...
Природо-матінко! Ще буде
Цей Слон ходить на повідку!

Нема нічого ганебнішого від ста- довгого життя може показати янше
рої людини, що на доказ свого число прожитих років.

Сенека.

НАДАМЕРИКАНЕЦЬ

(г у м о р е с к а)

Багатство скупого, як сонце по
заході: не тішить нікого.

Демофіл.

Пилип Волиняк, який, до речі, ніколи не був редактором журналу „Нові Дні“ і якого прізвище походить не від Волині, а від... вола, купив будинок у найкращій (зеленій) околиці міста Філядельфії. Будинок двоповерховий, з білими колонами, з великим подвір'ям; навколо будинка — розкішні дерева, квіти. Все це росте, цвіте, ловить соняшні промені. А під час дощу, коли хмари загарцюють на небесному просторі, приємно задрімати в м'якому кріслі, вслухаючись у монотонну музику дощових струн. Боже! Як гарно жити на білому світі! Ніхто тут тебе не турбує, не вимагає документів, не доводить „плян до двору“. В будинку, що його щойно придбав Пилип Волиняк, є звесь американський комфорт: телевізор, пральна машина, пілосмок, широкі килими, радіо, патефон, столи, шафи, крісла, електричний годинник, охолодник, навіть є подушки й перини... І все це коштує лише дванадцять тисяч доларів! Жити б Пилипові Волинякові та поживати, але він почуває себе незовсім щасливо — скрізь бо давай і ще раз давай доляри... доляри... доляри!.. А де ж їх, прости Господи, взяти? Ще добре, коли їх віддаєш у сумлінні руки — американським організаціям на якусь корисну державно-громадську справу, а то ж давай і... українцям — на всякі уряди, угавери, дурепи, куки чи супи... Тому вся, що правда, нечисленна родина Пилипа Волиняка і вдень, і вночі тримає свої двері на замку, а на видному місці ще й виставила таке оголошення:

НАС НЕМАЄ ДОМА... МИ ПШЛИ ДО ПАРКУ!

НАС НЕ ШУКАЙТЕ, БО В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Є АЖ 160 ПАРКІВ І ТОМУ НЕВІДОМО,

В ЯКОМУ ПАРКУ МИ ВІДПОЧИВАЄМО.

Ваш П. В.

Якось мені, як близькому сусідові й землякові, таки пощастило пробратися в „непрístupну фортецю“ Пилипа Волиняка, колишнього колгоспного активіста. Уся сім'я саме обідала. Батьки і діти.

— Добрий день і смачного обіду! — привітався я.

— Здрастуйте!.. Дякуємо!

Їхні роти й далі сьорбають, чавкають, плямкають, смакуючи в борщі варене американське сало. Пилип Волиняк, запиваючи їжу дешевим вином „Мускател“, скося поглядає на мене: чи не запросити, мовляв, і мене, за традицією, до столу? Промовчує...

По обіді він сідає поруч мене, ще раз витирає долонею свої масні губи і зразу ж розгортає газету „Новое Руское Слово“:

— Оце так газетка! Добре пише! Свіжі, животрепетні матеріали. Тут тобі про все є: політика, ганстерство, гвалтування дівчат-недолітків... Це щоденник той, що нада! Кули там вашій „Свободі“ чи „Америці“! Редактор Вейнбавм — мудра голова! Складіть, приміром, усіх ваших редакторів — Драганів, Малярів чи Кедринів разом із Погорецькими й Стаховими — всі вони нуль проти одного Вейнбавма! Це ж справжній журналіст! Та й у Вашингтоні ж буває, з конгресменами й сенаторами бесідує і, певно, добре знає, куди вітер віє... А що пише Вейнбавм про Україну? Чи буде вона колись самостійною, незалежною державою? Ніколи! Чуєте? Ніколи! Вейнбавм має рацію, бо жиди — не дурні, вони все знають, вони керують світом... ССРСР і США — в їхніх руках... їй-бо, в їхніх! Та й для чого нам, скажіть, власна держава? Чи хіба неоднако робити на свого чи на чужого пана. Нам, як волам, роби, працой, тягни ярмо до скончання віку!

— Дорогий сусідо, шановний Пилипе Зосимовичу! Куди ж це ви загинаєте? — нарешті довелось мені озватись. — Кому ж це на користь?

— Ви, Кириле Петровичу, зрозумійте, що ми — недержавотворча нація, що ми — лише солом'яний дим на великому російському небі імперії... Пригадуєте в Тичини:

Дим, димок од машин,

Мов дівочі літа...

Або в Миколи Хвильового, що бувши туберкульозним, вирішив застрелитись. Ось слухайте, що писав Хвильовий: „Який прекрасний димок... Нюхайте ж, друзі мої, переконайтеся нарешті, що нічого вічного нема і що все в свій час мусить зникнути в безвість, як і цей прекрасний димок на далекому небі...“ Розумієте? Адже ж ми в Росії були малоросами, в Німеччині (за Гітлера) поволі ставали

німаками, тут ми вже стали американцями, а в Туреччині наші люди вже стали турками чи татарами!

— Бачу, що ви, Пилипе Зосимовичу, вже дійсно стали „татариним“ або, вірніше, більшим американцем, ніж самі американці: сьогодні ж якраз американське свято, і ви виставили коло хати величезний американський зоряний прапор... Це, здається, не прапор, а прапорище! Навіть справжні американці мають, погляньте в вікно, невеликі прапорці або звичайні прапори... А ви?!

— Я хочу бути лояльним і чесним громадянином Америки. Щодо України, то нам її вже ніколи не бачити... Я ждав війни до 1956 року, тепер уже всі намічені дати початку третьої світової війни минули... Скільки ж ще можна ждати? Скільки ж ще товкти воду в ступі на прерізних конференціях? Большевикам цього тільки й треба... Так, Україна — не для нас. Як хочете знати, Кириле Петровичу, то я вже навіть закупив собі місце на американському цвинтарі: якщо помру я — похороните мене, а потім поверх мене мою дружину Марину... А якщо перша помре Марина, звісно, похороните її, а колись і мене зверху неї... Та й у житті я любив бути тільки зверху...

— Що це у вас, Пилипе Зосимовичу, ніби сморід у хаті? Мов би так з відходка, вибачте...

— Який ви, земляче, настирливий і цікавий до всього. Це ми заощаджуємо долари й воду... воду й долари... Воду в мушлі не спускаємо цілий день, а коли стане вона повненька, коли вже вся родина, ну, знаєте..., тоді й воду спускаємо, промиваємо все честь честю. Так ми заощаджуємо доларики не тільки на воді, але й на електриці, газі, харчах... Америку треба знати: тут скрізь дай і дай... Основне діло моєї жінки — це пильнувати хатнього порядку, не випускати з жмені даремно дорогого доляра...

Пилип Волиняк задоволено погладив своє опукле черево. Лівою рукою бавився з короткими вусами. Я ще сказав:

— Ваша дружина, певно, золота жінка...

— Еге ж! Вона в мене — золота жінка: знає тільки свою роботу, дітей, хоч вони, чортенята, чомусь уже призабули рідну мову; не ходять моя Марина, як і я, на дурні й нудні українські академії, концерти чи пікніки. Адже ж скрізь тільки дай і дай... А де його, прости Господи, набрати тих грошей? Не належить моя Марина і до Союзу Українських

Жінок, бо вона хоч і жінка, але не має нічого спільного з жіночими органами.

Прощаючися з Пилипом Волиняком, я подумав: „Ех, і політична ж у нас еміграція!..“

Олексій КИЇВСЬКИЙ

В Е Л И К А Р О С І Я

(Дискусійна стаття)

Аналіза явищ, подій і вчинків, що їх доконала й продовжує далі Росія, біла й червона, а також вивчення причин обоювання Росії країнами та особами — приведуть нас до смішного і водночас сумного висновку: пісня про славу, велич і великість Росії, дитирамби на її честь з боку малих і великих осіб чи націй — походять із незнання змісту об'єкту або із страху перед злочинами, що їх учинила Росія.

Аналогію знаходимо в тваринному світі: жаба лізе в пащу змія, бо заворожена силою погляду хижака, кролик стає на задні лалки перед ворогом, щоб створити якнайневинніше вражіння, аж до непомітності включно, у хижака, що чекає на свою жертву.

Правда, чи не найголовнішою причиною й твором про велич Росії стали імперіялізми Англії та Франції, що збігалися своїми інтересами з російським, чи то білим чи червоним, різничись хіба тільки масштабами.

Великість Росії була територіяльною і походила із злочинів, але ніяк не ідейною. Про велич не може бути й мови. Треба додати ще, що Англія й Франція, керовані злими інтересами, а не ідеями, убили цим твором двох зайців одразу: творячи всесвітнє коло імперіялізму, Англія й Франція, а за ними й інші „пани“ хотіли зробити (і якоюсь мірою досягли цього) — слов'ян рабами, щоб потім з погордою, показуючи пальцем у білій рукавичці, сказати: „Дивіться, слов'яни — справді раби, якщо дозволили існувати такий дійсності та ще й борються за неї.“

Тому хворобу двадцятого століття та злочини, що їх заподіяно людству, треба приписати Англії, Франції та Західньому світові. А Черчил — найбільший злочинець, що породив своїх близнюків — Сталіна та Гітлера. Це й був початок смеркання Заходу, коли він, Захід, свою найвищу духову зброю, — шанування людини, народу, нації, відступив Москві, яка, зробив-

PI 5-8428

FOX CHASE AUTO BODY
AND MOTOR REPAIRS

УКРАЇНЕЦЬ — ВЛАСНИК

MICHAEL KURMAN 7931 OXFORD AVENUE

Proprietor

FOX CHASE, PHILA. 11, PA.

випи з цього не ідею, а засіб, почала бити цією палицею — одним жінцем своє, а другим — Захід.

Деякі диваки на Заході хочуть назвати Черчілль геніальним і поставити йому великого золотого пам'ятника. Хай знають, що цей пам'ятник буде свідком найбільших злочинів і знесла до людини й людства, та торгівлі ними.

Тому, коли буде мова про німців, найзабобонніших творців міту про великість і велич Росії, то треба пам'ятати, що Гітлер був не оригінальним твором, а манекеном на гумових нитках. Манекен недолі Європи, створеної Черчіллом і Ко.

Не розуміючи світу й людей, чувши лише гук Московського барабана, Гітлер злякався її й повірив у великість, хоч і меншевартісну, бо мілітарну й територіальну. І вирішив, що перемога над нею буде для нього великою честю. Але він не добачив за солом'яним опудалом дурника, що жив ще від часів Петра першого, і, підігрітий темними силами ззовні, вірив у своє поклонання, навіть у месіанство.

Врешті, історія покарала німців за нерозум. Їх суворо ганебно розбито — фізично й духово.

Перемога над німцями (її завдячуємо Америці) західного світу дозволила дурникові зрости до велетенських розмірів. І цей штучний твір злякав навіть його творців — Францію, зокрема Англію, що злякалися й собі Москви.

Німці, зазнавши поразки, ще більше оточили Росію авреолою великості й таємниці, не тямлячи, що імперіялістична Москва, біла й зокрема червона, була творцем західних імперіялізмів і темних сил.

Як перші так і другі були двох зайців: перше, що зазначено вище, і друге — це був маяк, яким західні імперіялізми на чолі з Англією, надягнувши білі рукавички, загребли жар чужими руками: Москва була тим Цербером, що dokonав Німеччину. Вона, Москва, разом із західними „партнерами“, відсунули в глухий і сліпий кут Україну й почали винищувати її не тільки духово, а й фізично. Бо Україна — біблійна країна — що мала перед собою майбутність і своїми ідеями та вселюдською Правдою перешкоджала б дії темних сил.

У двадцятому столітті, зокрема в наші дні, ті, хто творить авреолою таємниці й загадки навколо Росії, належать до незряків, заскочених, за їх висловом, успіхом раба, бо самі того не усвідомлюють, що їх дитирамби стосуються не до „діл і успіхів“ Москви, а до засобів, якими вона доконала їх.

Таким чином, звеличання Москви — це хвала на честь дурності й злочинів. Чому ж ті, що хвалять і смакують так цим, захищають до „останнього подиху“ „велику й неослабну“ — Москву? — Бо вони бачать у ній своє кводе лікчменне двійня, якому вони тільки співчують, здістать того, щоб його покарати. Інакше кажучи, актор-злочинець віддав свою щиру ролю іп-

шому. Ось у чому трагедія сьогоднішнього світу. Трагедія справді комічна.

Німці, садом за Гітлером, перекувавши в своїй уяві дух Ніцше на палицю й надівши Фавстові смішну машкару вбивника, — почали зздирити велетневі, що тваринячими методами загарбав нації, знечестив ім'я людини. Побачивши, що дїйника не так легко церемогти, вони з остраху схилили голову перед Москвою й створили міт, злякавшись території й доконаного від Москви хамства.

Так створено з Росії дїйника, якому співчували і якого ненавиділи.

Особливе місце в творенні міту Москви, пасивності до її зросту в злочинах або в посередній чи безпосередній допомозі їй — належить Америці.

Америка — найдемократичніша країна світу, країна Деклярації про Незалежність, цього найбільшого після Біблії людського твору, країна Вашингтона, Лінкольна, Вісона, Айзенгавера — справді велика загадка, коли мовити про звеличання Москви й допомогу їй фізичну, матеріяльну, мілітарну чи моральну. Де ж шукати причин того, що Америка, протилежна своїм устроєм, ідеєю, опинилася в лавах тих, що обожували й обожують Росію і навіть допомагають їй, може іноді не хотючи цього?

Вирватися з англійського рабства допомогли Америці Франція й Росія. Та й дотепер Америка лишилася духовим невільниким і послугачем Англії, Франції й Росії. Може тому, що американські політики ніколи не дивилися на сонце, а тільки в землю, що вони не знають „Деклярації про Незалежність”. Тому від Вашингтоном і тепер стоїть тїнь світового архизлочинця в білих рукавичках — Черчіла. Треба, щоб статуя Свободи в Нью-Йорку прогнала тїнь злочинця й підняла справжній Світлич, що освітляв би цілий світ.

Уже хот би тому, що в 1917 році ганебно потоптано честь націй, що борилися за волю, і їх віддано в ярмо Москви.

Американці, що зробили це, — зробили злочин у першу чергу супроти Америки, бо не тільки в Деклярації про Незалежність, але навіть у 14-ти пунктах Вісона говоряться за право націй жити вільним життям і вибирати самим свій шлях. І не знати, чому, але так в Америці й дотепер є, що борець на спені, який поламав ребра своєму партнерові — більший герсї, ніж той, що поляг за Вітчизну.

Донедавна сиділи в Білому Домі люди, що мали Америку за спену для показу своєї діяльності на користь будь-кого, тільки не Америки. Вони творили англійську, французьку, російську політику, але не американську. В Америці організувалися п'яті колонія, що мали своїм завданням повалити Америку. І все це за спиною статі Свободи і за американські гроші. Америко! Я співчую тобі, як співчую й Україні. Бо тебе, Америко, продавано не менше, як і Україну і хоч не пишено фізично, так пишено духово.

Так, так звані американці, продали тисячу разів Америку, zdeформували її обличчя, спотворили її душу, зробили фальшивий чужий інтерес своєю ідеєю. Свіжі приклади: Ялта, Потсдам, Корея, Індо-Китай — скрізь

Америку пхнуто в глухий кут інтересу й нечувано ображено її гідність, поштовпано її геніальний твір „Декларацію про Незалежність”. Торгівля людьми почалася давніше, ще як Україну й інші народи, що виборили собі незалежність, було продано Москві. Тому подорож Айзенгавера до Женевы на конференцію була сумним жартом: він бо вклонився московським бандитам з великого шляху. Тому й дотепер говорення про волю, справедливість, ідеї, визволення народів з неволі звучить в Америці, зокрема в світі — як слова, сказані для годиться. Із такими зацитувальними словами Державний Департамент дивиться на поневодених: чи вони мають міцний хребет та чи підносять бука. Якщо так (Єгипет, Ізраїль) — тоді прислухається до них, якщо ж народ так придушений ворогом, що не має сили піднести навіть голосу правди, а це сиріймається, як плач (люди з-поза залізної заноси, зокрема українці), — то дають їм порошок цукерку, щоб краще спали...

Велику послугу в творенні міту про велику Росію зробив в Америці антиамериканський джунглівський нацизм. Багаті американці, значна частина тих, що репрезентували Америку й керували нею, — не зрозуміли, що сила Америки і її обличчя — найшляхетніша ідея. Будучи людьми короткозорчymi, вони перетворили внутрішні достатки й інтерес на головного коня, на якому почали їздити. У цьому були зацікавлені Англія й Франція, що своїм колоніалізмом споріднені з Москвою. Тому вони на все гордо кричали, пропагували й підтримували перевагу інтересу в Америці, а не ідеї — в житті, в політиці, зокрема в дипломатії.

А що Америка була країною своєрідною, може, найбагатшою, країною найпередовішої техніки, то американські „творці” політики та дипломатії й спростили американську ідею, замінивши її прагматизмом, давши спочатку козирі в руки закону джунглів, що потім перетворився в так званий джунглівський нацизм: Америка найкраща країна, бо вона — найсильніша, найбагатша, найшвидше біжить, має найкращу техніку, і все і всі, хто так як озник не має, хто не може перемагати фізично — то все нижчеваргічне й засуджене на відкидання. А немаєсть до негрів і досьгодні така, що її не можна ні з чим порівняти, також до нових емігрантів, зокрема до ДП.

Так практичний американський футболіст, висміявши разом з англійцями Лінколна й Вілсона, — не творив великої епохи, початок його попередниками, а почав ліниво животіти й ждав чогось, аж поки на шлях історії вийшов бандит з великого шляху — Москва. Не розуміючи душі Америки, американський футболіст привітав брутального партнера. Ось причина всіх помилок Америки: силу країни вбачали не в ідеї, не в силі духа, а в силі фізичній, в інтересі, багатстві.

Так, так. На Америці тяжить золота печать загадки. Печать, коли ще Битві важилась на вагу золота.

Немає звачення мало ще й те, що очайдухи, голворізи, злодії, розбійники прибували до Америки і в наслідок шляхетної американської конститу-

вії та демократичного ладу завели свій стиль. Стиль покора перед сильним і великим не духово, а фізично. Звідси й міт про супермена (надлюдину) як про людину надзвичайну фізично, а не духово, як про людину інтересу, а не ідеї. Звідси покора перед Москвою, що своїм хамством і тортурами перевищила всіх. А до того ще наявність у Білому Домі: москалів, англійців, французів, що борються не за Америку, а за Росію чи кого іншого, що мали й мають негативне значення в світі, з погляду великої американської ідеї чи шляхетної демократії, як і з погляду тих, хто борється й досьогодні за своє визволення.

І постає питання, коли американці, подібні до Форда, будуть боротися за Америку, допомагаючи всім тим, кого поневолила Росія, — визволитися з неволі, а не боротимуться за Росію, допомагаючи їй?

І чи американці в політиці почнуть наступ на Москву чи будуть лише оборонятись від неї? А де ж вони подінуть велику ідею Америки?!

Іван МАНІЛО

ЖУКИ НА ОЛІМПІ

Десь у Нью-Йорку чи в Ньюарку
(Пливла ген-ген весела каламуть)
Жук-гнойовик зустрів поета Барку,
Що теж тримав до „Слова“, певно, путь...
Розмовилися й сіли на горбку рядочком...

А поділивши між собою сіль і хліб,
Промовив Жук: „Яка краса на цім горбочку!
Та це ж, їй-бо, справжнісінький Олімп!“

— Покличемо сюди Остапа і Докію,
Галину і Григорія... Посидимо. І ось
Здамо до друку новий „ЛИЧАКИЇВ“, —
У ньому візьме участь і Тодось!

Та тут — о, жах — підковами аж дзенькнув.
Крилатий Кінь (ним їздив ще Тарас),
Мов вихор, налетів: „Чиї це витребеньки?!
Олімп — горбочок? Що за викрутас?!“

Жуки-гнойовики в нью-йоркським соннім „Слові“!
Не гнівайтесь на сина з-над Дніпра:
Пишіть, держайте і живіть здорові,
Але ж не чваньтеся, що горбик ваш — Гора!

1956

Г Р А К

В редакцію зайшов пійта Грак,
Приніс він віршиків чимало...
І кожний вже йому і сяк і так
Висловлює похвалу.
Грака друкують. З ним ідуть на спілку,
Запрошують на з'їзди й на бенкет...
Хоча в поезіях Грака — поезії ні стільки,
Наш Грак — пророк, заслужений поет.
У чому ж таємниця?..
Не таємниця й не дивниця,
Бо Грак, не знаючи, де навіть ставить кому,
Заходить часто й до Обкому...
Якщо ж цей Грак працює в УККА
Чи має у ЗУДАКу руку
Або похвалу й від Маланюка, —
То це вже слави певна запорука.
1956

ВЕДМІДЬ-БЕЗКНИЖНИК

„...І нащо нам граніт книжок довбати?
І нащо нам якісь бридкі дебати?! —
Надувсь Ведмідь і лапу став смоктати. —
Побільше б нам медку й сирого м'яса,
А твори Самчука Уласа,
Лонцова, Гуменної чи Осьмачки
Потрібні лиш для зимової сплячки!“

**

Ведмедику! Ти в батька, бачу, вдався...
Проте, поганий з тебе лісовик,
Бо на перо, як дурень, ти попався...
Тепер лунає твій нікчемний крик!

О С Л И - Л І Т Е Р А Т О Р И

Осли хоч вперті і дурні,
Але й вони вже вміють жити...
В одній далекій стороні
(Я не скажу, в якій — ні-ні!)
Осли любили з Музами дружити:
Вони співали про народ,
Про партію й вождя Осляку, —
Від їхніх дитирамбів, од
Темнів, здавалось, небозвод
І птиці дохли з переляку...
Ніхто ж Ослів не заведе
Кудись в незнане... Ось, будь ласка,
Ослиний спів гримить-гуде
Й минають дні, мов дивна казка...
Аж тут притрапилась біда
(Вона не ходить по алеї,
Для неї суша і вода,
Усе однакове для неї):
Вождя Осляку в мавзолеї
Поклали, кажуть — дух спустив...
А як він славно-мудро жив!
Був батьком, сонцем, меценатом!
З співцями й зорями дружив
Й пишався Берією-катом!..

**
*

Осли-піїти ще живуть,
Їх рев бадьорий, нетривожний, —
Сієє орденами путь,
І ловлять вуха поклик кожний...
Щасливий той, хто народивсь Ослом, —
Хоч розуму й чорт-ма, зате вухатий, —
Він над Гудсоном і Дніпром
Уміє шкрябати пером
І вміє грошики хапати!!

ПЕНЬОК У КВІТНИКУ

Нью-Йорк. Гудуть Гудсону води...
В веселім світлім квітнику
Стоїть Пеньок великий гордий,
Без ласки й дружби. На віку
Таких Пеньків мені стрічати
Уже доводилось колись...
Іде весна, щоб заквітчати
Поля, майдани й темний ліс.
Усе цвіте. Аджеж, весна є.
І тільки Пень, мов зло сторіч,
В веселім квітнику конає...
Для нього день, як чорна ніч!
Чи зрозуміє хто Пеньок цей?
Чи запалає Божа вись? —
Для нього вже не світить сонце:
Життя і смерть в одно сплелись...

У С М І Ш К И

НОВИЙ „НАРОДНИЙ ПОЕТ“

Відомий советський письменник Ілля Еренбург, вельми захопившись поезіями В. Слуцького, проголосив його справжнім народним поетом Советського Союзу... Основною прикметою народної поезії, як знаємо, є реалізм (звичайно, не збагачений реалізм В. Чапленка!). Оглядаючи якусь кіно-картину, „народний поет“ В. Слуцький був нею так схильований і збуджений, що негайно написав з приводу цього нову поезію. Та поезія була надрукована в советській пресі. Одну строфу з неї містимо нижче:

Шел фильм, и билетерши плакали
Сем раз подряд над одним,
И парни девушек не лапали,
Поскольку стыдно было им...

Якщо вірити В. Державинові та Ю. Шерехові, то „найвидатнішим українським поетам на еміграції“: Л. Лиманові, П. Кізкові, І. Качуровському та О. Тарнавському вже небагато лишилося зробити для того, щоб досягти творчих „верхів“ Слуцького!

Вас. ОНУФРІЄНКО

З А Б А В И, З А Б А В И, З А Б А В И...

Громадське життя — наче дерево в нас,
Із жовтим і вицвілим листом.

На спокій поমалу відходять весь час

Всі люди з умінням і хистом.

Одних зацькували брехнею і злом,

Втопили в наклепів багнюку,

А тим, хто тримався і йшов напролом,

Поклали під віз каменюку...

І що ж? Затирають громади людей,

Сяк-так животіють управи...

І замість великих, важливих ідей —

Сьогодні забави й забави.

Кружляє у танку старе й молоде,

Весь світ хай іде собі колом!..

Оркестра шумує, оркестра гуде,

Як вітер неораним полем.

Танцює Сідней, із Нью-Йорку несе

Ударами танго й фокстроту,

А Перт хіба задніх у танцях пасе,

Чи взявся за іншу роботу?..

Наївшись, напившись, ляга емігрант

Спочить, позітаючи смачно.

Куди укладає увесь свій талант —

Подивився, — робиться лачно.

Всього він боїться, лиш тиші йому

І добру в суботу азбаву,

Де стріне за чаркою дядька Хому

Й одягну в найльон роззяву.

Політика? Боже, політика й тут?

Вона нам всю душу об'їла!

Забули таборів важкий каламут?

Ще хвиля для неї незріла.

Не треба нам партій..., і пек їм, і цур!

Ми люди, життям уже вчені,

З політики всякий виходить сумбур

Та люди виходять шалені.

Дискусія? Боже, не можна, не час,
Ми люди в військовім поході,
Розсварить, знесилить дискусія нас,
Морока від неї — та й годі.

Нащо нам сваритись? Лиш сварку почни —
Гудітиме в кожному вусі...

Спокійно живім, України снини, —

Не треба ніяких дискусій!..

Газети? О, Боже, їх стільки усіх,

Чи ж можна їх всі прочитати?

Щоб виписать лиш половину із них —

Не стане всієї заплати!..

Учитись? О, Боже, учитись отут,

У спеці оцій окаанній?

І так в голові каламут-баламут,

І так устаєш, наче п'яний.

Книжки? Таж страшенна, нелюдська ціна!..

Читання цілком несолодке:

Тоненька, малесенька книжка одна

Дорожча за пляшечку „Водки”.

Зачепа? Ну, бачте, це діло таке...

Не вік же нам тут сумувати.

Життя увесь час ми стрічали гірке,

Як вийшли із рідної хати...

З забавою можна усе поєднать:

І спогад, і пісню, й пляшчину;

Тут можна героїв усіх пригадать,

Що гинули за Батьківщину.

За душі померлі чарчину ковтнуть,

Хай Бог їх провадить до раю,

Та й нашу полити щасливую путь,

Що ляже до рідного краю.

Отак ось навколо. Як стежка проста —

Життя наше нібито браве.

Одне лиш бурхливо навкруг процвіта:

Забави, забави, забави...

Самому здається, що зараз із слів

Дихнуло туманом тривоги:

Ще трохи — ї не треба нам буде голів,
Потрібні лиш руки та ноги.

Руками приносити центи й фунти,
До рота підносити страви,
Минати ногами криваві fronti,
Й ходити частіш на забави.

ВІД ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Петлюро! Поглянь з того світу на нас:
На танці, бенкети і змори...
Бандера, А. Мельник і Бульба Тарас
Ведуть нас у світлі простори!

Юрій БУРЯКІВЕЦЬ

Д Р У Г А Е Л Е Г І Я

Із корабля над океаном дим
Наповнює поснулу благодать,
А ми душею линемо у грім,
В незнане, і весну згадавши хат,
Пливемо в мріях на привітний шлях,
Де наших квітли співанки дівчат,
І щебетав про вольну волю птах,
Хитаючись серед зелених віт,
І риба плюскотіла в куширях
В ту пору, як зоря на небозвід
Пливла і спочивала в снах земля.
(Це я згадав отчизни первоцвіт), —
Там блискавка у нас рясне гілля
Ущент спалила і гніздо у грім
Було розбите, мов гучна моя
Жагуча мрія про коханий дім.
Там вишні між струнких цвіли тополь,
І соловей співав в краю моім.
Там озеро цвіло серед юдоль
Небесних, і лілеї ув імлі

Наснаги брали від примхливих доль,
Тривожні хмари з Сходу напливали,
І сонце більш не линуло у двір,
Спливала темрява по всій землі.

Лишень ночами тьмянний блиск сузір'
Хитав понад садами кволу тінь.
Голодний завивав у вечір звір,
Де людським труном тхнуло від долини.
Померлі з голоду лежали скрізь,
Не линув тужно похоронний дзвін
За вкритий сірим павутинням ліс.

Стояли скорбно в бур'янах хрести,
І не було ні радостей, ні сліз...
Мій смуток шепче: Краю мій, прости,
Ти був — ненаде саду первоцвіт,
Найкращим днем в бурхливому житті,
В якому ще пелюстки на привіт
Всміхаються у чистоті п'янкій,
Линивши серця подум'яний слід,

І безліч неповторних, свіжих мрій.
І серце чує, як в росі давенять
Травини в непорочності своїй.
Злітав у прохолоді вітер в сад
Для серця юного, яке жило
Вогнями, паростями в дощопад,
В негоду квітнучи усім на **аго**.

Я довго мрії пестив голубі,
І волюю уквітчане чоло.
Гушав з цітьмою у нерівний бій,
Засвічувала даль ясні вогні.
Палахкотіло серце від падій,
Як блиск зорі хитнувся в далині,
Зорі Свободи, що погасла ген
За небосхилом вранці на весні...

Ми сподівалися на кращий день,
В бої ішли за волю за свою.
Цвіла у серці китиця пісень,
Що вийдем переможцями в бою.
Хоч знали, що ворожих хижих зграй
Вже не спинити, і весни в маю
Не стрінути, і свій коханий край
Не визволити для дітей своїх.

Вкривався чорним димом небокрай,
Де сироти блукають край доріг,
Шукаючи батьків і хліба шмат.
Хуртечі лине в Придніпров'ї сміх,
І Голод йде від невеселих хат.
Пропала там сестра моя. Любив
Ті я. Не вертається назад
Утрачене серед багряних днів
В Дніпровій стороні.

Лиш океан

Зостався, наче серця мужній гнів.
І корабля з-над хвиль чужого стан
Вирізблюється. Віп на всіх парах
Мчать до Європи крізь густий туман,
Де я лишив надій юнацьких прах,
І все, чим жив, надіявсь на землі,
Чекаючи, що блисне в сонці шлях,
Проміння розсипаючи в імлі.

49-54 р.

Нарід, що не хоче знати свого минулого, не заслуговує мати будучину.
В. Гумбольдт.

Господь без книжок, що тіло без душі.
Ціцерон.

Мих. СИТНИК

ДО „ФАНАТИКІВ-РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ”

Судіть мене, „фанатики”, огулом,
Звіть зрадником чи ворогом своїм,
За те, що я нагадую минуле
І сню щоніч про свій убогий дім,

Де мати не знаходить вушка в голці
Через сльозу і горе кам'яне...
Судіть за те, що друзі-комсомольці
Десь там напевно згадують мене.

Вони ж і в стратосфері і на фльоті,
Із орденами і без орденів...
Але ж вони по крові і по плоті
Брати мої. Але ж вони мені

Всміхаються у сні і тиснуть руку
І зрадником мене своїм не звуть,
Мою скитальську найгіркішу муку
Тамно у своїх серцях несуть.

Це ті, що не зубрили книг Донцова
Її тризубами не мирували лоб
І ні своєї, ні чужої крові
Не розглядали через мікроскоп;

Не мріяли про хутір з перелазом,
Де в шараварах млітиме козак...
Із ними грім, із ними сонце разом,
Буремний вітер, блискавка, гроза.

Не шабля, а несхибні автомати,
І не кобиляка сита, а комбайн.

Це ті, що вміють справді віддавати
Своє життя за рідний, милий край.

І певен я, — коли у час суворий,
Тоді, як ви почнете знов тужить,
Тоді, як ви ховатиметесь в норі,
Або ізнов підете до чужих, —

Вони устануть в уніформах тертиз,
Вмиють виділяючись із чужих колон,
Лицем до ворога, лицем до смерти,
Валиючи московський бастион.

Вони устануть (хоч це всі свідомо),
Петлюрівські нащадки потайні, —
За те, щоб я вернувся до свого дому,
За те, щоб стрілось щастя і мені,

За те, щоб в цих останніх смертних війнах
Мета розквітла наша, а не сон.
Так, так, за Україну самостійну,
Так, так, від Сяну аж по синій Дон.

Без вождиків підпільних, без кацетів
(Хоч би і рідний був отой кацет)...
Це буде так. А ви судить поета,
Бо вже давно вас засудив поет!

УКРАЇНЦІ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ ВІДВІДУЮТЬ
СПОЖИВЧУ КРАМНИЦЮ

„ О Д Е С А “

РОМАН ПАЗУНЯК і С-КА
997 N. Marshall St., Philadelphia, Pa.
Telephone LO 3-3138

М А Т И

Стоїть вона за ворітьми... В білій вишитій сорочці, в чорній спідниці, старенькою хустиною пов'язана, а руки схрещені на грудях...

Це моя мати.

Сонце вже сідає за бором. А темний бір горить-племєніє в далині і на чистому небі випромінює срібну пляму місяця...

Я підїжджаю до воріт. Мати ступає крок наперед, кидається мені в обійми, і гарячі сльози її падають мені на груди. Я відчуваю їх теплінь, і мене огортає якийсь рідний, знайомий від колиски запах... Він, як молоко матері.

— Сину мій! — скрикує вона. — І куди ж це ти їдеш, дитино?

Я ледве тримаюсь на ногах: мене щось давить у горлі, очі туманяться, але я стримано кажу:

— Не сумуйте, мамо! Я скоро... скоро повернуся.

А вона невгаває, все допитується:

— Та чи ж далеко, сину? Скажи, щоб знала...

Я думаю. Думаю довго і не знаю, що ж відповісти їй, що сказати такє, щоб вона повірила, заспокоїлась? І я кажу щиро:

— На чужину, мамо...

Вона голосно плаче. Виходять сусіди, і якась із жінок теж починає плакати:

— Діти наші... Сердешна мати, як та чайка при дорозі...

Серце мое не витримує. Я заплющую на мить очі, щоб збагнути все, що я пережив з ранніх літ мого дитинства, і відчуваю, як повіки мої запливають туманом...

— Благословляю тебе, — каже мати, — у ту путь далеку. Щоб живим залишився, додому повернувся...

І, знявши з своєї шиї срібний хрестик з червоною китайкою, передає мені:

— А це візьми, синку. І нехай хоронить він тебе в далекій дорозі від всякого лиха, від кулі, від звіра...

Ми прощаємось. Сиві коси матері вибиваються з-під хустини. Голос її тремтить:

— А ще не забувай, — каже вона, — як будеш на чужині, то виходь до місяця... Я говоритиму з тобою...

Добре, добре, матусю. Бувайте ж...

Востаннє цілую матір, востаннє оглядаю біленьку хатину, скривлені ворота — все, все...

— Прощайте!

Мені немає більше чого сказати. Я сідаю на коня й пускаю його клусом вулицею, наздогін за нашою сотнею. Земля, ніби кована залізом, стугонить підо мною... Позаду — фоерверки фронту і глухий відгомін канонади...

...Це було влітку. А тепер осінь. Сіє мжичка. Гінкі вітри шумлять за вікном..

Осінь гуляє...

Я виходжу в степ, і місяць, як вогонь корабля, пливе мені назустріч. І скорбне лице матері вимальовується в моїй уяві, і очі її, повні страждань і смутку, дивляться на мене з глибини небесних склепінь, і ніби питають:

— Ти живий, мій сину?

Я стою під небом чужини, на чужій землі, під чужим дубом і кажу вголос до місяця:

— Я живий, моя матусю. Я скоро повернуся до тебе.

ГАЙНРИХ ГАЙНЕ

М А Н Д Р У Й !

Як зрадить жінка — серця не край,
Знайди собі іншу коханку,
А краще рюкзак зашнуруй і рушай
В далеку дорогу зранку.

Ти озеро найдеш ген в даліні,
Де верби схилилися долі,
! виплачеш там свої муки дрібні,
Нікчемні, маленькі болі.

Як підеш на кручу — застогнеш не раз,
А станеш на верховині:
Побачиш гори в ранковий час,
Почуєш крики орлині.

Неначе оновлений, з висоти
Поглянеш — з шпиля стрімкого.
Відчуеш волю, відчуеш, що ти
Знизу не втратив нічого.

Переклад Марії Пригари

* * *

Подайте маску — замаскуюсь нині
Під бідаря, щоб пишна та сволота,
Яку скрашають шовк і позолота,
Мене в своїй не числила родині.
Манер і слів дай простих, як людині,
Що їй зрідні обшарпана голота,
Бо почуття і розум неохота
Сальонній віддавать балаканині.
Танцюю на німецькій маскараді
З баронами, ченцями, королями,
Не всім знайомий, друг із блазнюками.
Мечем картонним зарубати б раді
Мене пани ці — ба! Лиш маску скину,
Есь набрід розбіжиться за хвилину.

Переклад М. Рильського

ЛЮБИЛИ ВОНИ...

Любили вони — та обоє
Дивились, немов вороги,
І вперто обоє мовчали,
Хоч мліли обоє з жаги.
Вони розлучились — лиш зрідка
Їх сни еднали німі.
Вони вже давно були мертві
Ї не знали про те самі.

Переклад Л. Первомайського

Розум людини має свій вершок, це — ідеал. Бог його випромінює, людина
до нього підноситься. Віктор ГЮГО

Т. ОСЬМАЧКА

Н Е З М І Н Н І С Т Ь

Прозорого серпня висока погода
сьогодні пустила над світом плости
тонесенькі хмари, відбивши їх в водах
Баварських озер, ніби срібні листи.

Налиті живицею сосни рожеві
малої гіллячки не рушать ніде,
бо тиша у лоно щасливому дневі
від Альпів далеких незримо іде.

І кожного дерева стовбур порою
дзвенить, мов струна, що зачула смичок,
коли відривається тільки вагою
і падає вниз крізь гілляки сучок.

І жодного птаха з прив'ялого зілля
не чути чогось в нерухомім бору,
і навіть на луках тримає неділя
урочисту тишу, мов гори, стару.

І тільки з-за лісу із палої брості
кричать у баверів уперто півні,
які віщували і щастя і гості
в далекій черкаській моїй стороні.

Андрій ГАРАСЕВИЧ

(13. 8. 1917 — 24. 7. 1947)

* * *

Співають віщі мадонни,
Слиняють чола святі.
І з хижим вітром холоне
Хтось срібний на чорнім хресті.

Ховає в північ обличчя,

Обличчя сліз і жури.
Пристань, чужий мандрівче,
Послухай вулиць старих,

До ніг йому поклонися,
Цілуй мовчазні уста,
І почувеш, що груди — криця,
Що серце — голодний птах,

Невпинно б'ється від співу,
Борушить бронзову кров...
...І ранок — червоний півень
Злетить на камінь будов.

Максим Рильський

М О В А

Треба доглянути наш сад.

В о л ь т е р

Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Полить бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухуйтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов, і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;
У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це надхнення, це людина.

Не бійтесь заглядати у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля;
Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля.
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтесь доглядать свій сад.

Квітень 1956, Київ.

Л е о н і д ПОЛТАВА

З У С Т Р І Ч

Л. Лиманові, І. Манілою

Ще та зустріч не забута нами,
Бона, як хвиля, б'є у береги.
На станціях кривавими вогнями
З людських жалів сміялись потяги.
Як добре бути бідним! Всі вагони
Гриймають нас!.. Нехай метіль січе.
Нехай блукають п'яні ешельони
У темряві завалених печер;
Нехай шукають щастя в круговерті,
Нехай Берлін в печерах поблука. —
Ми теж вп'ємося днем близької смерти
Безумного гидкого павука!
Так сісти і байдуже звисить ноги,
І мисль, мов таємницю, берегти,
Що безконечні на землі дороги
І що людині їх не перейти.
Та ця — скінчиться. Станем на пероні,
Причешемось до люстра, і тоді
Нарешті вмиємо шорсткі долоні
У поданій від дівчини воді...

Відень, 1945

Вже появилась у продажі книга „Е Л Ь Д О Р А Д О“

Дивною і неприродною здається людина, що
живе без книжки. Т. ШЕВЧЕНКО.

Вийшла друком коштовна книга „ЕЛЬДОРАДО“, датована 1956 роком. Книга містить вибрані твори українських письменників — Івана Котляревського, Петра Гулака-Артемовського, Левка Боровиковського, Євгена Гребінки, Леоніда Глібова, Івана Франка, Бориса Грінченка, Володимира Самійленка, Сергія Пилипенка та ін.

„ЕЛЬДОРАДО“ — книжка для всіх, розрахована на читачів в Америці, Канаді, Англії, Австралії, Аргентині, Бразилії та інших країнах.

Ів. М

ЕПГРАМНИЙ ДОЩ

В епіграмі, як у бджоли, повинні
бути три елементи: жало, мед і ма-
лий розмір. — С. Т. Козрідж.

„НОВИЙ ШЛЯХ“

У газеті „Новий Шлях“
Вже новий порядок... Ах!
Там орудують щорання
Погорецький, Мартинець...
Та Манила не заманять
У старий гнилий хлівець!

Б. РОМАНЕНЧУК

Що за гомін? Що за гук?..
То бреде Романенчук:
Він киянином назвався,
Як до „КИЄВА“ пропхався...

„ЕЛЬДОРАДО“ — книга літературних перлин згаданих вище письменників.

„ЕЛЬДОРАДО“ — вже має неабиякий успіх серед масо-
вого українського читача.

На цю книгу вже помістили в нашій пресі дуже прихиль-
ні рецензії проф. Григоріїв, поет М. Щербак, проф. Чап-
ленко та інші. Книга „ЕЛЬДОРАДО“ повинна бути в кож-
ній українській хаті і в кожній книгозбірні.

До книги „ЕЛЬДОРАДО“ додана добра післямова проф.
П. О. Ціна книги — **один доляр** або його рівновар-
тність в іншій валюті. Замовлення разом з належністю над-
силати на адресу:

I. MANYLO, 4635 N, 12 St., Philadelphia 40, Pa, U.S.A.

МОЯ ПОРАДА

Раз Мазепа Ісаак
Мені радив так і сяк,
Я ж йому давав пораду
Відбагрянити УНРаду...

П. ВОЛИНЯК

Хтось пустив, неначе здуру
В „Нові Дні“ Волиняка...
Пише, пише він халтуру
Ще й валяє дурака.

ДІОГЕН І ГРАФОМАН

Колись за горами — ген-ген! —
Сидів у бочці Діоген,
Читав він книжку невеличку,
Що називалась „ЧЕРЕЗ РІЧКУ“,
Що написав її без мук
Письменник-графоман Дончук...
Ах, чом, скажіть, я не Дончук:
Я б теж писав без горя й мук?!

Павлові МАЛЯРЕВІ

Без хліба „ХЛІБ“ не буде хлібом...
Весна ж без сонця — не весна...
Не будеш ти ані Нагібом,
Ані надхненним Андре Жідом,
Хоч дідом можеш бути сповна!

БАО-ДАЙ

Сидить на троні Бао-Дай
Та все благає: дай і дай...
А я йому: О, Бао-Дай,
Нарешті й ти нам щось віддай!

Яр СЛАВУТИЧ

Помер — і дурень не згадає,
І смрадом серце буде тліть, —
Важучий колос не замає
Із грудки рідної землі.

ІВАН МАНИЛО

Глібів, Гребінка, Манило...
Лесінг, Езоп і Крилов...
Всі вже давно у могилі, —
Я ж іще жив і здоров!

Гнат О. ДІБРОВА.

ГОМІН, ГОМІН...

Гомін, гомін, барвні розрої...
Розкоти дзвону, райдужні строї...

Розсипом зливним,

Перел прибоєм

Хлинули роси.

Понад собою

Чую, чую відгомону дивні

Розголоси.

Дивні, дивні кругом узори,

Заспіви серця мого в цю пору:

Світяться в ньому

Нені мажори,

Тихі, мов тайши,

Проміннозорі.

Бачу, бачу світи в голубому

Сторозмайні.

Гомін, гомін, мрійне бришшя,

Мінво мрійне, барв мерехтіння...

У видноколах —

Різьби племінні,

Слява коронні,

Мов сновидіння.

Слава, слава пагатам навколо,

Злототонним!

ФРАНСІСКО КЕВЕДО-І-ВІЛЬЄГАС

ІЗ „КНИГИ ПРО ВСЕ ТА ЩЕ ПРО БАГАТО ДЕЧОГО”
(Складена ученим і багатородовідченим у вс.х питаннях, єдиним свого року
учителем Мальсавадалью.

ТРАКТАТ ПЕРШИЙ

Надзвичайні й чудові тасмниці, перевірені на досвіді і настільки **бесум-**
нівні й очевидні, що не можна сумніватися в їх правдивості.

ПОВІДОМЛЕННЯ ЧИТАЧЕВІ

Читач уважний чи неуважний, — будь ти такий або інакший, це байдуже для мого твору, — на перших сторінках ти знайдеш розкішні та дивні загадки, із яких ти зможеш вибрати те чудо, яке тобі найбільше захолося б негайно здійснити; поглянь лише на число і потім знайди його в відділі відповідей на загадки, де **ти** знайдеш спосіб здійснення того неабиякого чуда. І не дивуйся чудацьким запропонованим загадкам: у відділі відповідей усе буде належно вяснене і все виявиться легким.

З А Г А Д К И

1. Щоб ходили за тобою слідом усі найкращі жінки, а коли ти жінка, — усі багаті й ласкаві чоловіки.
2. Щоб тебе гарно й привітно зустрічали, де б це не було; найвірніший спосіб.
3. Щоб кожна жінка й кожний чоловік, якщо ти цього захочеш, лиш познайомившись, стали б умирати за тобою...
4. Щоб лише поговоривши з жінкою, примусити її йти з тобою всюди.
5. Щоб зробитися людиною-невидимкою і залишатися нею навіть, будучи серед багатьох людей. І заклинаю тебе всевишнім Богом, твоїм Творцем, суцоро зберігати цю переважну тасмницю, бо велика може статися шкода, якщо визнають її злодії й розбишаки, ув'язнені в тюрмах, а також неприятелі на війні.
6. Щоб чоловіки й жінки виконали все те, що ти попросиш їх зробити.
7. Щоб бути багатим і мати гроші.
8. Щоб оволодіти в один мент кожною жінкою; найвірніший спосіб.
9. Щоб не ризлася й не псувалася твоя одежа, яку ти носиш.
10. Щоб не залетів твій сокіл щастя, хоч би ти й випустяв його; **найвір-**
ніший спосіб.
11. Щоб ніколи не докучав тобі зубний біль.
12. Щоб ніколи не сивіти та не старітись.
13. Щоб у найбезпліднішої жінки були діти.

14. Щоб не обманювали тебе кравці.
 15. Щоб ніколи не померти.
 16. Щоб не померти без каюття.
 17. Щоб були в тебе поважні справи.
 18. Щоб швидко досягнути високих місць.
 19. Щоб трималися за тебе.
 20. Щоб не постарітися, — будь ти чоловік чи жінка.
 21. Щоб будучи лисим, не здаватися таким, до того ж не вживаючи засобів.
 22. Щоб усі сусідіві справи вирішувалися на твою користь.
 23. Щоб не довго тривали твої хвороби.
 24. Щоб не кусали тебе вночі блощиці.
 25. Щоб бути коханим.
 26. Щоб не визнаватися під час катування. Вірний спосіб; не передзв'яй його злочинцям і розбикакам.
 27. Щоб відкрилися перед тобою всі ґрати і двері тюрми, хоч би які вони були м'цні.
- (Відповіді на ці загадки — в наступному числі альманаху).

Н О В І К Н И Ж К И

В. ОНУФРІЄНКО: Сталін у пеклі (новітня „Енеїда“)	0.70
В. РУСАЛЬСЬКИЙ: Після облоги міста (оповідання)	0.60
„ЕЛЬДОРАДО“ (вибрані твори відомих письменників, для шкіл і книгозбірень)	— — — — 1.00
Ів. МАНИЛО: Байкар (вибрані твори)	— — — — 1.00
У. САМЧУК: Марія (повість)	— — — — 2.00
Є. ОНАЦЬКИЙ: У вічному місті (540 стор.)	— — — — 4.00
І. СТОЦЬКИЙ: Потолочені хліба (оповідання)	— — — — 1.00
І. МАНИЛО: Січ і відсіч (байки)	— — — — 0.40
В. ЧАПЛЕНКО: Українська літературна мова	— — — — 5.00
„ВОЛОСОЖАР“ (кн. 2., готується до друку)	— — — — 1.00
Ю. ТИС: Симфонія землі (нариси)	— — — — 1.00
І. МАНИЛО: Запоріжжя сміється (гуморески)	— — — — 0.30
М. ШЛЕМКЕВИЧ: Загублена українська людина	— — — — 1.75

Замовлення й гроші висилати на адресу письменницького об'єднання „В О Л О С О Ж А Р“:

W O L O S O Z A R

P. O. Box 9752 — Philadelphia 40, Pa., USA

РЕЦЕНЗІЙНІ НОТАТКИ

ХТО Ж БЕРЕ ФАЛЬШИВУ НОТУ?

Справді, гостре почуття образи проймає, коли читаєш у журналі „Нові Дні“ (ч. 36, 1953) статтю Юрія Шереха „Покоління бере фальшиву ноту“ з епіграфом: „щось є гниле у данськiм королівствi“... Поверхово й тенденційно, мето-дою В. Державина, розглядаючи першу збірку новель Леонiда Полтави „У вишневій країні“, критик Ю. Шерех намагається „рознести“ або „втопити“ не тільки самого письменника Л. Полтаву, а й його покоління - друзів-однолітків що наполегливо працюють і збагачують своїми творами українську літературу. Свого часу Ю. Шерех з іронією писав, здається, в журналі „Заграда“ (Німеччина), про те, мовляв, „пропаще покоління“ письменників... Тоді йому ніхто не відповідав, бо сам же Шерех нас запрошував до „МУР'у“!..

Опісля Шерех зайшов з іншого боку: він уже не кричить про „пропаще покоління.“ Він, мов би, вірить у Л. Полтаву. Він хоче вірити також у це покоління... Чуєте?! Але дамо слово самому критикові: „Сьогодні це покоління перебуває в стані поважної кризи. Ось імена представників цього покоління, незалежно від рівня й ступня обдарованості: Ю. Буряківець, Олег Зуевський, Петро Карпенко-Криниця, Леонід Лиман, Іван Манило, Михайло Ситник, Яр Славутич, Ганна Черiнь... (Тут Шерех чомусь не згадав Ол. Веретенченка — чи не тому, що вони... куми? — І. Качуровського, Юр. Балка, Б. Олександрова та ін. — І. Дн.). Що з ними сталося за ці роки? — запитує критик.

-- Одні потонули в елементарній безкультурності... Другі борсаються між безпредметною розпукою есенінського п'єшибу (?) і казенним оптимізмом партійної теж поезії. Треті рятуються в позицію іронічно-скептично-насмішкуватого ставлення до світу“...

Ось, як бачите, який рівень сучасної нашої критики! Голі, порожні слова! Шерех ними обдарорує читача, мов дешевим горохом! І далі: „Вони співають на тон найближчого партійного оточення. Вони виконують соціальне замовлення...“ Скажіть, де тут правда? Адже, сам Шерех-Ш вельов устиг „трохи“ потертися по різних партійних „Українських Трибунах“, „Арках“ та „Часах“... Отож, ліпше б мовчати.

Закінчуючи статтю, Шерех згадав про творчість Я. Славутича та О. Зуевського. Про Славутича він пише, що він „тепер не появляє нічого принципово нового й поетичного. Зуевський... намацує ґрунт під ногами. Він знаходить його в чужій поезії.“ Хто ж, нарешті хотіли б ми знати, бере фальшиву ноту? Чи за цим, нібито мудрим і високим стилем Ю. Шереха не відчувається його ж власна поважна криза, вивітрєність і духова порожнєча?

Куди ж спрямовує Шерех творчість письменників цього покоління? Ідіть, мовляв, до поляків, англійців, до німців (або й до чорта в зуби!), закопуйтеся в чуже болото, але, боронь Боже, не пишїть по-своєму про своє, про рідне, про найцінніше в світі... Ідіть за Косачем та Костецьким! Вчіться!.. Вчіться плазувати на чужинних смітниках і розкопинах, і ви знайдете справжній ґрунт.

Коли ми ще досї сяк-так прислухалися до голосу Ю. Шереха, до деякої міси шанували його авторитет і ерудицію, то після таких його „порад“ Шерех сам знизився до критика В. Державина, якому вже ніхто не вірить і не бажає мати з ним дружніх взаємин. Ми завляччемо „Новим Дням“, що показали нам з цього боку Юрія Шереха - найближчого приятеля різних Косачів та Костецьких... А ми ж знаємо, в якому середовищі вони перебували й тепер перебувають. Та крук крукові не видовбає ока...

Іван ДНІПРО.

С Е Р Ц Е , Я К О Г О Н Е П О Т Р І Б Н О

(Про есеї В. Барки „Жайворонкові джерела“. Об'єднання Українських Письменників „СЛОВО“, Нью-Йорк, 1956 р.).

Василя Барку знаємо як одного з еміграційних українських поетів і письменників. Тому появу його есею під зазначеною вище назвою читає хотів би вважати як творчий крок вперед, як вкладку в українську філософію й думку.

Чи сталося так? — Побачимо.

Схему цього есею можна було б накреслити так: поет прибрав позу найсмиреннішого праведника і вдяг ризу ченця. Не звичайну ризу, а ризу, що означає: Півбог-Надлюдина. Він — від Бога посланий на землю суддя, стоїть на полі Сучасності і соромливо, знітивши плечі, боляко зиркає павголю. Чи світ і люди слухають його — йому байдуже. Він робить своє. Він укладає Цвіт-Папороті — свого великого серця, розкидаючи його докруги широкими формі сонячних рос, дзюркоту струмка або в пісні солов'я чи жайворонка, цих найбільших королів Неба і Чару. Він рондає своє серце всім і всьому. Натє, мов, та знайте, що я — Справжня Людина чи Надлюдина, син країни *Серце Світу — України*. Це фальшива поза синя, що не бачить Росп'яття Матері. Кажете, що він бачить і знає. То ще гірше для нього, бо не допомагає її воскресити.

Яка ідея в поета? — Показати, що він — Справжня Людина — норма не тільки українського суспільства, але й всесвіту. Він хоче зробити не тільки Україну, але й Всесвіт Раєм, наповненим Справжніми Людьми. Ці Справжні Люди, в розумінні поета, обов'язково в ризах ченців чи аскетів, які покарані людством і сами собою. У руках у них вадило з владаном, очі їх підняті до Бога, вони з розпростертими руками. Вони зрелися земних благ...

Чого бракує авторові й нації для того, щоб стати Справжніми Людьми чи Надлюдьми? — Гармонії серця й розуму. Українці мають велике серце, але з ним не йде впарі розум. Ми стали невільниками серця. А дію нашого й великого розуму паралізує надмірна чутливість. Назвемо це мисленням серця. Початок цього можна знайти в наших князів, а потім і в гетьмана Мазепи. Мазепа був одним із найбільших мужів України і найвизначнішою особою в світі. Та проте він плакав будівництво церков, але шкля — ні. В першому великому серці, занедбував розум. Так націю зроблено такою, яка вона є сьогодні.

Може ця згадка на сором добі, але вона — дійсність: Архiepіскопа Макарія на Кипрі ризи не змусили бути ченцем і пропати всім і всяким воюгам. Ні. Він був серцем і душею повстанців, він був їх ваджком.

Почитайте промову Єпископа В. Липківського, що її він виголосив у Києві на З'їзді Церковних Достоїнств. Як там не тільки посередник між Богом і Нацією, але він і Прекурор над злочинцями, що їх ім'я — московсь-

кі комуністи. Та сила промови така напружена й висока, що, здається, від неї здригнувся б цілий світ, якби почув. І нема там каяття, нема всепрощення, нема такого, як у поета, самообвинувачення.

А в поета В. Барки — всепрощення, самообвинувачення, каяття. А кому може прощати Нація, перед ким самообвинувачувати й каятись, коли Вона — Розп'ята? І Розп'ята за гріхи цілосвітні.

Так автор у формі есею, загорненого в дим з ладану, хоче того чи не хоче — а може — не помічає — *пропагує Розп'ятій Нації* рабство. Може — під впливом толстовського непротивлення злу? Нівільність це, а чи сліпога?

Нації, що Розп'ята, нема чого викидати серце. Вона окупила себе Розп'яттям. Розп'яття Нації Серце Світу — Україна повинне було б бути болем для велього Світу, і для поета Барки — теж. Щоб Воскресити Її, а не плакати над Нею крокодильячими сльозами.

Так поет В. Барка став Бардом серця, якого непотрібно.

Ол. Русь.

ПОЕЗІЯ ЧИСТОЇ ДУШІ

(Павло САВЧУК. ВИБРАНІ ТВОРИ. Ювілейне видання в одному томі. Передмова проф. В. Державина. З портретом і післямовою автора. Нью-Йорк, 1955. Стор. 156).

В одному із своїх віршів ювілейної книги поет Павло Савчук висловив дуже гарну думку про поезію:

Поезія — це кров із серця,
Це — рани чистої душі,
Це — меч на ворога для герця,
Це — сяюча зоря в глуші.

(„Поезія“, стор. 98).

І справді, поезії Павла Савчука написані кров'ю серця. Все, що торкає струни поетової душі, відгукується щирим відлунням. А тематика його творчості дуже багата! Коли сказати загальною мовою, то тут і минуле, і сучасне, і майбутнє України. Майже немає історичної постаті чи події в житті нашого народу, яка б не знайшла свого відображення. Поезії, балади, поеми... Читач знайде твори і про Богдана Хмельницького, і про Івана Мазепу, і про Симона Петлючу, і про Олену Телігу, і про Тараса Чупринку, — наша визвольна боротьба від давніших часів до героїки

УПА. В книзі відбито дуже багато „справжніх фактів-подій“, як пише сам автор у „Післямові“. Навіть така, здавалося б, прозова тема, як репатріяція, і та знайшла свій відгук... Особливо, крізь усю книжку, не стихає відгомін минулих подій, що їх учасником сам автор був, — славних подій визвольної боротьби України, коли було „в крові, в димах вогню — змагання в полі... а стяги наші маяли за Волю“ (стор 36). Це почуття в поета не вигасає! Мрія — знову кинутись у вир боротьби за волю України — хвилює й палить серце:

Одна моя лишилась мрія з ста:
Ще раз напружити стремена,
Тримати ще свої знамена —
Здобутій волі цілувать уста.

(„Мрія“, стор. 31).

Гарний образ: „Здобутій волі цілувать уста!“

Хоч поет, як сам признається в „Післямові“, не є прихильник „крилатих фраз“ і пише „для всіх читачів, а не вибранців“, та все ж приємно, коли вип'єш із поетичного келеха свіжий образ, що завихрить уяву і доторкне душу. Коли поет у вірші „П'ятдесят“ (стор. 96) пише:

А в серці радість, біль і рани:
Минуле — наче за столом, —

то оте „минуле — наче за столом“ — сяє, як перлина.

Цих перлин у шановного поета було б, як цвіту на яблуні весняної соняшної днини, якби автор, залюблений у патріотично-громадську лірику, таки більше віддавав данину мистецькому палахкотінню та імпульсивності в творчості і не лишався, як справедливо пише в „Передмові“ В. Державин, на артистичних осягах українського письменства минулого століття. Нерідко вірш хлюпоче образами, дзвенить свіжими римами, а потім пересипається прозаїзмами. В „Уяві“, присвяченій Сергієві Єфремову, голові СВУ, є такі добрі рядки:

Спадали грати — закуті
Зірвали кремлівський мур —
Вогнями різали пута,
Карали за біль тортур.

(стор. 44).

А пізніше йде: „На жаль — не була уява“.

Оте „на жаль“ — просто прозаїзм!

У монументальному творі — поемі „Злочин Москви“,

присвяченій жертвам московського терору у Вінниці, є строфи, як водоспаду рев:

І в розпачі схопилася Марина,
І глянула в глибину смерти ніч,
І в божевільні кинулась невпинна,
Мов дикий звір, завила наузбіч;
І бігала по саді божевільна:
„О, де те сонце, мого краю шлях?
Де та сорочка вишита, недільна?
Нащо вбиваєте ви в мозок цвях?“
(стор. 139).

Однак, уже сама назва поеми — публіцистична, газетна. Прикінцева частина твору, де починається, сказати б, поетична інтерпретація події, — це римована проза:

„Експерти бачили на власні очі, —
Ті стріли в скроні слідством довели“
(стор. 145).

Можна було б дещо сказати й про наголоси, і про поетичну стилістику, але ці огріхи під час читання губляться, — така ваговитість творів поета!

Розкішне ювілейне видання „Вибраних творів“ Павла Савчука — це поезія чистої душі, це книга — вислід 25-річчя літературної творчости, побажана для кожного, хто хоче мати поетичне відображення нашої епохи, відбиток боротьби за волю й незалежність України!

М. ЩЕРБАК.

ВІСТРЯ ДВОКІНЦЕВОГО МЕЧА

(„Байкар“ Івана Манила, Нью-Йорк-Вінніпег, 1953)

Попередники Івана Манила — це літератори, що в байці не володіли мечем і боялися взяти його в руки, щоб, буває, не накликати на себе гніву старої бабці — Смерти. Звичайно, байка всіх часів і народів — це темпераментний лаконічний твір, що своєю ідеєю чи мораллю спрямований на негайне усунення вад суспільства, особи чи держави. Та в попередників була вона тільки літературним твором, продуктом таланту байкаря, словесним знаряддям автора. В Івана Манила вона — меч вояка, з яким він наблизився до висміювання об'єкта, щоб від слова перейти в наступ в цю ж мить. Бо вояк не полемізує, він діє. Таким чином,

Іван Манило підносить на найвищий щит мудрість перетворення дійсності в боротьбу, негуючи філософію міркувань, що пліснявіє на полицях століть.

Байка Івана Манила — це двосічний меч, що прстинає не тільки ворога, а й власну гнилизну, рабство, нерозум та недолугість, що є неменшими ворогами. Байка Івана Манила — пісенна, лірична й легка. А її наука — струнка й наочна. Він не надокучає мораллю, як це робили попередники. Його мораль переконлива, бо вона — істина. А істина — наочна й незаперечна.

Манило — вірний син своєї Батьківщини, що з побожністю шанує все світле, творче й прогресивне своїх попередників і сучасників. Але він — вояк. Тому — безкомпромісово пустить стрілу в „свого“ й чужого ворога, розкидавши гнилизну минулого.

Манилова байка — це не тільки роздумування над життям, зображення дійсності — вона також невблаганне бажання здійснити бажане, виконати задумане і то зразу ж, негайно. Осуджує вона дійсність, висміює її не тоном теоретика, а темпераментом вояка. За це її назвемо героїчною, вояковничою байкою.

Будова більшості Манилових байок така струнка, невимушена й пісенна, що нагадує переможний крок вояка. На це вплинуло знання в автора української народної творчості, любов до пісні й усього прекрасного та пильна праця над байкою. Деякі рядки з Манилових байок, а то навіть і цілі байки („Жайворонок та Нива“, „Сорока й Сокіл“ та інші) нагадують нам чудову соняшну стрілу, що її автор пустив до сонця, щоб позмагатися з ним.

У всьому „Байкарі“, коли читаєш, відчуваєш перемогу української Правди і Сонця, Величі й Великості, що їх останнім часом утратив світ. Іван Манило, як мечоносець, стоїть на сторожі чеснот.

У байці „Соловей і Павич“, що своєю ширістю нагадує вірш, — байкар співає хвалу духові й перевагу його над зовнішністю. Часто — профанація краси — загальнолюдська риса. У байці „Світляк і Жаба“ — в образі Жаби подано дурноту, що бачить у красі силу, а не чар. Про те, що байкар — витончений естет, говорять байки збірки. Замилювання українців у красі — аж хобобливе. У красі не жорсткій і бездушній, а — перзійнятій духом і земним

сонцем — серцем. Краса для українців — Невільниця і Паша.

У байці „Віл і Америка“ гордовитий погляд Вола на Америку, що мала його за раба. За це Віл переможно помстився на Америці висновком:

„Куди не гляну я — скрізь авта й кізяки...“

„Москаль, Тхір і Свиня“ — добра приправа для дурних хахлів, що ніяк не висмикнуть голови з московського ярма, яке розхвалюють на всі заставки..

„Сталін і Хробак“ — зразок шекспірівської образности, величі та драматизму в байці, що ставлять Манилову байку поруч філософічних трагедій Шекспіра — маленьку сестру їх.

„Гора і Орел“ — філософське роздумування й повчання, що дух і матерія, ґрунт і підґрунтя — нерозривні.

У мініатюрі-байці-вірші „Герой“ — конденсація життєвої філософії: все найкраще, найгероїчніше — не довго живе тілесно, бо згорає швидко, поспішаючи й квітнути. Прикладом можуть бути поети, музики, співаки, герої, великі вчені тощо.

Треба ж бути майстром і мудрецем, щоб двома рядками оцінити, назвати й засудити Москву:

Тепер з людських костей

Байкал буде мавзолей... („Цар Байкал“).

Є така думка, що Україна на Голготі тому, що вона лицарська й добра. Але ці біблійні риси пророкують Україні великість і навіть месіянство. Філософське уособлення величі, добра й лицарськості й подає автор у байці „Дніпро і Мишеня“.

Прикладом багатообразности байки Манила може бути драматичне восьмирядкове „Безсмертя“. Це сміливий розтин світу, що для ока кожного не помітний, тільки відчутний і зрозумілий великому серцю й підкорений сміливому розумові.

У байці „Орел та Пілот“ подається згущена мудрість про те, що думка й велич людини крапці за орла й величніші за птаха. Це ще один раз хвала людині — Панові Життя.

„Так собі до земляків“ — пообіцяла читачеві героїчну байку. І не підвела.

Говорити за недоліки чи очорнювати байки Івана Манила — я не наважуюсь. Хай зроблять це ті, що для мистецьких творів і їх авторів мають багато жовчі!

О. Рань.

„Е Л Ь Д О Р А Д О“

(Вибрані твори І. Котляревського й інших українських поетів. В-во „СВІТ“, Нью-Йорк - Філадельфія, 1956 р.)

У видавництві „СВІТ“ вийшла збірка вибраних творів різних українських поетів, від Котляревського починаючи й еміграційним байкарем Ів. Манилом кінчаючи. Перевіжають у збірці байки, але с й просто гуморески та сатиричні поезії (напр., В. Самійленка). Назва збірки — від Одміленксової сатиричної поезії „Ельдорадо“. Який сенс у виданні такої збірки? А тож, що вона дає нашим читачам такі тексти, яких майже не можна дістати на чужині. Взяти хоча б знамениту байку П. Гулака-Артемовського „Пан та Собака“. Вона потрібна і в школах, і для читання тим, хто хоче ознайомитися з основними творами наших класичних поетів. Можуть зацікавити читача яскраві гуморески В. Самійленка, що їхня сатирична сила не втратила й тепер своєї ваги. Адже в „Ельдорадо“ можна добачати не тільки стару Русь, а й сучасний СРСР. Це про СРСР можна зміливо сказати:

Там живе племін усяких
Престрашенна мішанина,
І за те той край зовється —
Русь єдина, Русь єдина.

Є в цій „єдиній Русі“ і держимордя, що засилають людей „без проволочек“ в „Сибіряку“, і інші одержані в спадщину від царської Росії „красоти“. Має сатиричне значення й тепер „українська патріотична дума“ — „На печі“. Скільки бо у нас таких патріотів, що про них можна сказати словами:

Хоч пролежав я цілий свій вік на печі,
Але завжди я був патріотом!

Уміщено в збірці дві байки не дуже талановитого байкаря С. Пялпечка, що його байки варті уваги тільки як одна з ланок безперервного історичного „байкового ланцюга“. З Манилових речей, уміщених у збірці, нам здається найкращою в жанровому розумінні байка „Яблуко“. Інші мають елементи інших жанрів.

Технічно книжку зроблено добре: добрий папір, друк і яскрава обкладинка. Книжку варто мати в кожній книгозбірні.

В. Ч.

Коли не хочеш, щоб тебе забули зараз по твоїй смерті, то пиши щось, що було б варто читати, або зроби щось, про що було б варто написати.

Френклін.

З М І С Т:

Микола Щербак	Волосожар	
Іван Манило	Три мініятури	
Фотія Мелешко	Семенова криниця	5
Микола Щербак	Воно горіло...	43
Ральф Уроан	Старий жебрак	45
Гнат О. Діброва	Дуб	46
Вас. Онуфрієнко	Письменник і свобода думки	47
Іван Манило	Трактор і Слон	50
" "	Гадамериканець	51
Олексій Київський	Велика Росія	54
Іван Манило	Жуки на Олімпі	58
" "	Грак	59
" "	Ведмідь-безкнижник	59
" "	Осли-літератори	60
" "	Пеньок у квітнику	61
	Новий „народний поет“	61
Вас. Онуфрієнко	Забави, забави, забави...	62
Гайнріх Гайне	Мандруй	70
" "	Подайте маску	71
" "	Любили вони	71
Т. Осьмачка	Незмінність	72
Андрій Гарасевич	Співають віщі мадонни	72
Юрій Буряківець	Друга елегія	64
Мих. Ситник	До „фанатиків-революціонерів“	67
Вол. Русальський	Мати	69
Леонід Полтава	Зустріч	74
Ів. М.	Епіграмний дощ	75
Гнат О. Діброва	Гомін, гомін...	77
Франсіско Кеведо-І-Вільєгас	Із „книги про все та ще про багато дечого	78
Ів. Дніпро	Хто ж бере фальшиву ноту?	80
Ол. Русь	Сегце, якого непотрібно	82
М. Щербак	Поезія чистої душі	83
О. Рань	Вісторя дрокінцевого меча	85
В. Ч.	„Ельдорадо“	88

письменників — Ольги Мак, Віри Вовк, Ігоря Качуровського, Меланії Кравців, І. Шкварка чи маловідомої авторки Ірени Книш. Якщо вже нагороджено й відзначено цих авторів, то чому, в такому разі, навіть теплим словом не згадає комісія УЛФонду таких літератів, як В. Барка, Ф. Мелешко, В. Чапленко, Д. Гуменна, Г. О. Діброва, В. Русальський, Ю. Тис, Ів. Багрянний, М. Щербак, Юр. Буряківець, У. Самчук, Л. Коваленко, І. Манило, Є. Маланюк?!

За „невтомну працю на полі української літератури“ поза конкурсом призначено деякі дотації Шкваркові, Качуровському (чи не тому, що він — ред. „Порогів“?), О. Лятуринській.. Ах, за таку „невтомну працю“ заслуговують тоді на дотацію і Б. Олександрів, Л. Ромен, Б. Цибульський, О. Верхівський, М. Горішний, Юр. Тарнавський, М. Струтинська, І. Савицька, Діма, І. Деснянський або й П. Карпенко-Криниця! Ми свідомо тут не згадуємо З. Дончука, члена письменницького об'єднання „СЛОВО“, який також не відмовився б від дотації або й від першої нагороди.. Як уже відомо, Галина Журба з обуренням повернула одержаних 250 доларів, бо, бачте, вона сподівалася одержати аж 1000 (перша нагорода).. Ми радимо Г. Журбі не розмінюватися на дрібниці, а негайно ж вислати свої н е б у д е н н і с п о г а д и до НОБЕЛІВСЬКОЇ КОМІСІЇ, можливо, там їх належно оцінять і видадуть нагороду (кільканадцять тисяч доларів!), адже за СПОГАДИ навіть такий собі В. Черчил одержав НОБЕЛІВСЬКУ НАГОРОДУ.. А що таке Черчил проти таланту неповторної Журби?!

На нашому українському Парнасі — ми всі великі, але... не такі, як Осьмачка... менші.

Редакції „ВОЛОСОЖАРУ“ здаються маловартісними й ті твори, що нещодавно були нагороджені на літературних конкурсах ЗУАДКу та В-ва „Київ“.

Про українську літературну КОНКУРСОМАНІЮ покищо мовчимо.

